

276898

CARDINALUL FAULHABER

Judaism

Crestinism

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Germanism

*

tradus și adnotat

de

PREOTUL PETRE CHIRICUȚĂ

*

IG. HERTZ BUCUREȘTI

CARDINALUL FAULHABER

Judaism

Creștinism

Germanism

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

tradus și adnotat

de

PREOTUL PETRE CHIRICUȚĂ

*

BCU Cluj-Napoca

RBCFG 2009 01686

IBL UNIV. CLUJ

3370 20. XI. 1934

MEMBRAR LEGAL

IG. HERTZ

BUCUREȘTI

Aceste cinci predici au fost rostite de pe amvonul catedralei din München (Germania), în zilele de 3, 10, 17, 24 și 31 Decembrie 1933, ca pregătire spirituală pentru Crăciunul anului 1933 și Anul Nou (1934). Asistența credincioșilor a fost atât de mare, cca. 20.000 suflete, încât a fost nevoie să se instaleze megafoane pentru transmisiunea predicilor și în cele două mari biserici din vecinătate și ele arhipepline de credincioși s'asculte cuvântul autorizat al strălucitului orator, cardinalul Faulhaber. Tezele au apărut la început tipărite săptămânal. Inșă întrebările și solicitările din toate părțile au fost atât de stăruitoare, încât au trebuit să fie toate adunate în volum și să apară într'o singură carte, cea de față.

Câteva date biografice

Cardinalul Mihail Faulhaber, născut dintr'o onestă familie bavareză, a obținut prin merite unanim recunoscute și printr'o trudnică strădanie, locul de prinț al Bisericii, cardinal al Bavariei.

Studiile înaltei teologii le-a făcut la Vatican. La 35 ani este trimis profesor de Exegeza V. Test. la Universitatea din Strassburg, unde, peste puțin, prelegerile lui erau o relevare pentru studenții dela toate facultățile și pentru intelectualii orașului. Tălmăcirile lui păreau mulțumilor, însetate de adevăr, ca niște profetice evocări ale unei lumi demult uitate.

La 42 ani este trimis episcop de Speyer.

In războiul european el este trimis episcop militar pe lângă armata germană.

In 1917 este trimis arhiepiscop în centrul catolicismului german, München și Freising — unde nunțiu papal era atunci Pacelli, actualul secretar de Stat la Vatican. Amândoi ierarhi au încercat atunci, zădarnic, să facă utilă intervenția Papei pentru pacificarea lumii. A urmat înfrângerea, prăbușirea, revoluția în Germania. Faulhaber nu este de partea revoluției — el rămâne, ceea ce a fost totdeauna : un neclătinat prinț al Bisericii!

Deși, prin revoluție, catolicismul a dobândit în republica germană o pozițiune privilegiată față de situația ce avusese sub împărați — totuși Faulhaber nu se conciliază cu nouile stări. El nu a recunoscut Constituția din Weimar.

La 1921 Papa îi acordă, pentru merite deosebite, purpura de cardinal, cea mai înaltă distincție în catolicism. Prinț al

Bisericii! El își alege ca stemă un sfeșnic de argint și un porumbel, cu motto: „Vox temporis-Vox Dei!” Mai târziu, a explicat el însuși, în catedrala din München, sensul acestui motto. Aceasta nu va să însemne nicidecum: voința tumultuoasă și întunecată a mulțimilor, larva străzei ar fi, adică, voința lui Dumnezeu! Doamne ferește! Acestea sunt mai adesea o răsvrătire și o tăgăduire asupra lui D-zeu! Ci: imperativul vremii, vremurilor — „chemarea vremii — este și trebuie să fie considerat ca un imperativ d-zeesc, ca o „chemare a lui D-zeu” însuși! In larva de toată ziua a grijilor individuale și obștești, fiecare trebuie să caute a distinge glasul, voia, „chemarea lui D-zeu!”.

Intre Faulhaber și rasismul german a durat o luptă mereu reînnoită. Din ziua când poetul rasismului, Dietrich Eckart, — ca d. Cuza al nostru — a putut scrie în „Völkischen Beobachter”: „La oparte, rupeți păcătoasa Biblie a Satanei, V. Test.!” — cardinalul a ieșit în arenă contra acestui „reînviat păgânism”, care cearcă a scoate capul.

Faulhaber declară războiul sfânt mișcării rasiste! Lui se datorește rezoluțiunea conferinței episcopale din Fulda (Germania) contra mișcării rasiste.

Contra barbarismului rasist Faulhaber opune pacifismul religios. „...Noi nu ne putem închipui Invățătorul nostru în uniformă unui barbar rășboinic... El este, cum Il vedem noi, păstorul cel bun, păstorul păcii!...”.

Tribunalul special al Reichului rasist trimite pe toți „pacifiștii” în temnițe și în exil. Faulhaber însă le inspiră curaj ca să dobândească pacea.

In vremea aceasta Germania cade din ce în ce mai adânc în vâltoarea rasistă a mesianismului german. Faulhaber se află acum ca pe-o insulă. De pe amvonul catedralei din München, în Februar 1932, Faulhaber strigă popoarelor: „Desarmării militare trebuie să-i premeargă desarmarea morală... Egalitatea juridică între popoare nu va fi dobândită prin faptul că puterea de apărare a nației germane desarmate ar fi sporită cumva și nația s’ar întrece din ce în ce mai mult cu înarmarea

—ci numai dacă națiile desarmate, la fel cu cele suprainarmate, toate vor desarma...”.

Lupta este încă nedecisivă. Evoluiază. Reprezentantul politic al catolicismului german, von Brüning, capitulează. Hitler are, momentan, inițiativa. Biserica catolică acceptă și se conformează nouilor condițiuni.

Dar Faulhaber-episcopul „nu poate să tacă”, îndelung. Cuvântul lui îmbracă tărie de cuvânt profetic. O vie reacțiune spirituală răsbate pretutindeni. Amvoane de biserici, cari au amuțit o clipă, încep iar să răsune de propovăduirea adevărilor nemuritoare. Faulhaber bravează de pe amvon acest peste măsură de cutezător „nou păgânism” al rasismului. Catedrala, superba catedrală din München, este neîncăpătoare pentru zecile de mii de „resignați”, cari vin arși de setea de adevăr viu și dătător de adevărată viață. Toți vor să asculte episcopul-profetul care neînfricoșat stă pe înălțimea amvonului, întru înfruntarea ereziei și propovăduirea adevărului. Catedrala nu-i poate cuprinde pe toți. Pentru aceia, în bisericile vecine catedralei se instalează megafoane. Episcopul predică cu pasiune — mulțimea ascultă în sfântă reculegere adevărul, viu și curat.

El nu se clatină și nu se preocupă măcar că, peste puțin, alte națiuni îi vor arunca pietre în ferestre, sau viața i-ar fi în primejdie! Atâta știe și crede: în astfel de împrejurări și de condițiuni „episcopul nu poate să tacă”!

La predicile lui însușlețirea pentru Cuvântul lui D-zeu s'a reaprins pretutindeni, fiindcă mulțimile de credincioși chinuși de silnicia teroarei, văd în ființa și în fapta acestui principe al gândirii a avea întruparea nădejzii lor de izbăvire!

Și, iată cum, cea mai cutezătoare silnicie pentru credința creștină, din dar d-zeesc, se va transforma, curând, într'o strălucitoare biruință a Bisericii.

După Waldemar Grimm în „DIE NEUE WELTBÜHNE”, anul 30, Nr. 23 din 7 Iunie 1934.

TRADUCĂTORUL

Valori religioase în Vechiul Testament. Implinirea lor în Noul Testament.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau Prooro-
cii ! N'am venit să stric, ci să împlinesc. Adevăr zic
vouă : mai curând vor trece cerul și pământul, decât să
rămână neîmplinită o literă sau o linie, înainte de a se
fi împlinit toate acestea“. (Ev. Matei 5, 17 urm.).

Era în anul 1899, când din două părți deodată — cu
prilejul zilei antisemite în Hamburg și în cartea lui Chamber-
lain „Principiile secolului al 19-lea“ — s'a ridicat această pre-
tențiune : „între iudaism și creștinism trebuie trasă o linie
despărțitoare ! Trebuie neapărat eliminat elementul iudaic
din creștinism !“. Aceste opinii au fost reluate, după aproape
două decenii, în cărțile „Păcatul contra sângelui“, „Marea în-
șelăciune“, „Dumnezeul cel mincinos“ și altele. Se susține a-
nume că iudaismul și creștinismul nu pot sta la un loc ; în lo-
cul Bibliei iudaice trebuie neapărat o Biblie germană ; Mar-
tin Luther a făcut lucrul numai pe jumătate, fiindcă a primit
în Biblia lui și scrierile Vechiului Test.

Astăzi aceste voci singuraticе s'au generalizat deajuns și
din multe părți vei auzi ca o chemare de luptă : înlături cu V.
Test. ! Un creștinism care mai ține la scrierile V. Test. este o
religie iudaică, incompatibilă cu ființa poporului german ! Să
nu mai fie chinuiți copiii noștri în școli cu istoriile despre Io-
sif Egipteanul, despre Moise ,etc.

În actuala structură spirituală, a contemporaneității, a-
ceste afirmațiuni ar putea desigur să sguđuie chiar temeliele
credinții în sufletul poporului.

În tendințele ei, contra lui Israil și a tot ce este iudaic,
această revoluție religioasă nu s'a oprit nici față de per-
soana lui Christos. Unii ar fi voit, oarecum, să-L salveze pe
temeiul unui certificat de naștere fals. Christos, zic ei, n'ar
fi iudeu — Christos e arian ! Fiindcă arienii au trăit în Ga-
lileia ! Însă atâta vreme cât isvoarele istorice autentice pre-
țuesc mai mult decât numai simplele opinii și presupții, nu
poate fi nici o îndoială asupra acestui fapt : primul capitol

al primului evanghelist (sf. Matei) ne relatează genealogia lui Iisus sub titlul „arborele genealogic a lui Iisus Christos, fiul lui David, fiul lui Solomon“. Tot astfel adevărește și epistola către Romani (1, 3) a sf. Pavel, nașterea lui Christos „din neamul lui David“. Desigur, Galileenii ca popor de fruntarii erau un popor amestecat — însă Christos nu s'a născut în Galileia, ci în „Betleemul Iudeii“, în „cetatea lui David“ și a fost oficial trecut în registrul de stare civilă ca urmaș a lui David.

Atunci, răspund unii: dacă este așa, dacă și Christos este iudeu — la o parte, afară cu El!

Și iată cum se repetă, în zilele noastre, acea clipă a Evangheliei când „Il scoaseră afară din cetate (Nazaret), Il duseră pe sprinceană muntelui ca să-L prăbușească în prăpastie și să-L piardă“ (Luca 4, 29).

Ori, cum relatează sf. Ioan (10,31): „iarăși luară pietre ca să-L ucidă“.

În fața acestor glasuri și tendințe episcopul nu poate să tacă! Dacă cercetarea rasistă, în sine neutrală din punct de vedere religios, se ridică la luptă împotriva religiei și cearcă să sguđuie chiar temeliele credinței; dacă aversiunea față de iudeii din zilele noastre se îndreaptă și împotriva sf. Scrieri ale Vechiului Test. — creștinismul însuși urmează să fie osândit pentru relațiile lui cu iudaismul dinaintea de Christos; dacă pietrele urei rasiste sunt aruncate chiar asupra Domnului și Mântuitorului nostru, în anul în care noi sărbătorim aniversarea seculară a lucrării Lui izbăvitoare — episcopul nu poate să tacă!

Pentru aceasta am ales eu să vorbesc în aceste predici de Crăciun despre Vechiul Testament și împlinirea lui în creștinism.

Mă cred îndreptățit să vă vorbesc asupra acestor întrebări că unul ce sunt cunoscător, ca unul care unsprezece ani din viața mea am ținut prelegeri asupra lor la universitatea din Würzburg și la universitatea din Strassburg am ocupat catedra despre Sf. Scrieri ale V. Test.

I. Trei distincțiuni

Spre a face deplină lumină și a înlătura orice neînțelegere, fac aici dintru'nceput, aceste trei distincțiuni.

a) Mai întâi de toate trebuie să distingem între poporul lui Israil dinainte de moartea lui Christos și cel după această moarte. Înainte de moartea lui Christos, în timpul dintre chemarea lui Abraam și plinirea vremurilor, singur poporul lui Israil, între popoarele lumii, era purtătorul, crainicul și solia revelațiunii dumnezeiești. Numai la acest popor a chemat Dumnezeu și a iluminat oameni cari prin Lege — Tora mosaică — au orânduit viața religioasă și civilă a poporului; prin Psalmi au făcut cartea de rugăciune a familiei și a liturghiei de obște; în cărțile Înțelepciunii (Proverbele, Ecclesiastul) au învățat poporul înțelepciunea vieții; iar ca profeți au sguduit conștiința poporului prin cuvântul cel viu.

Predicile mele se vor ocupa numai cu acest Israil.

După moartea lui Christos, Israil însuși a căzut din slujba revelațiunii lui Dumnezeu. Israil n'a cunoscut, n'a înțeles, vremea acestei osebite alegeri divine. El a tăgăduit și a disprețuit pe Unsul Domnului, L-a scos afară de cetate și L-a răstignit. Atunci s'a rupt catapeteasma templului în Sion și, cu aceasta, legământul dintre Domnul și poporul Lui. Fiica Sionului a primit atunci „carte de despărțenie“ — și de-atunci Ahasveros, vecinicul Ahasveros, peregrinează fără răgaz pe pământ, printre neamuri.

Însă și după moartea lui Christos, Iudeii sunt, cum îi numește sf. Pavel, „mister“ (Romani 11, 25) — și, odată, la sfârșitul veacurilor, va suna și pentru ei iarăși ceasul dumnezeieștii îndurări (Romani 11, 26).

Pentru aceste predici de Crăciun ne vom ocupa, cum am spus, numai de iudaismul dinainte de moartea lui Christos.

b) A doua distincțiune o vom face între scrierile sfinte ale Vechiului Testament și cele talmudice ale iudaismului de după Christos. Aceste din urmă scrieri sunt ori note și tăl-

măciri pe marginea textelor sfinte, ori sunt scrieri religioase cu totul independente de Sf. Scriptură. Ele sunt scrieri omenești. Mă gândesc în special la Talmud, Mișna și colecțiunea medievală de legi iudaice numită Șulhan Aruch. Aceste scrieri n'au nimic a face cu inspirațiunea d-zeiască. Biserica creștină a Noului Test. a primit ca sfinte numai scrierile V. Test. — și noi ne vom ocupa numai cu aceste scrieri.

c) În al treilea loc, se cere și această distincțiune: chiar între scrierile V. Test. sunt unele cari au numai o valoare istorică, relativă și trecătoare, privesc numai pe Israil în țara lui și împrejurări de viață care îi sunt lui proprii; sunt însă alte scrieri cari au o valoare universală și eternă. Lungile coloane cu genealogii și numere n'au fost desigur fără valoare când ele au fost scrise — dar nu au, în ele înșile, o valoare eternă, nici măcar pentru iudeii de azi. Tot astfel sutele de prescripțiuni pentru jertfele și purificările de-odinioară.

Pentru teza noastră ne vom ocupa numai de acele valori religioase-morale-sociale ale Vechiului Test. cari și-au păstrat nesdruncinată valoarea lor și în creștinism.

II. Valori eterne în V. Test.

Este fapt cultural istoricește verificat: la nici un popor pe lume, în toată antichitatea dinainte de Christos, n'a existat, ca în poporul lui Israil, acea mulțime de oameni spiritualmente așa elevați, cari să intervină cu toată personalitatea lor pentru ordinea religioasă-morală a poporului. Și iarăși la nici un alt popor de pe lume n'a existat și nu există o serie de scrieri în care să ni se prezinte așa clar, hotărât și unitar-armonic acea comoară de adevăruri elementare pentru viața religioasă, ca în cele cinci cărți ale lui Moisi, cu ale lor copilărești de frumoase istorii biblice; ca în cărțile lui Samuel și a Regilor, cu arta lor clasică în relatările lor; ca în cărțile Cronicile, cu ale lor prescripții liturgice; ca în cartea Iov, care se ocupă cu marea problemă a suferinții;

ca în cărțile Înțelepciunii, cu atâta nesecată avuție de înțelegere asupra vieții; ca în scrierile celor patru profeți mari și ale celor doisprezece profeți mici, cu predicile lor strălucitoare de simplitate și etern adevăr; și ca în cărțile Estera și Macabei, în care mai licărește ceva din vechiul eroism al credinții. Astăzi, când sunt cercetate cu deamănuntul și cu simț critic istoriile și scrisul altor popoare, din vremurile dinainte de Christos, însăși știința religiunilor conchide și adevărește lui Israil: tu ai întrecut toate popoarele prin orizonturile tale religioase! Intre toate popoarele lumii tu singur ai dăruit omenirii cele mai prețioase comori religioase.

Dar acest Israil n'a produs singur de sine aceste înalte valori. „Nu din socotințele omenеști au ieșit acele proorocii, ci dela Duhul cel sfânt fiind luminați au grăit acei oameni ai lui Dumnezeu, proorocii“ (II Petru 1, 21). Spiritul lui Dumnezeu i-a luminat. Limbile lor erau, după cuvântul Psalmistului, condeele lui Dumnezeu și cuvântul lor cuvânt d-zeesc. Cărțile lor, după adevărea Părinților, sunt cărțile scrise de însuși D-zeu, sunt „scris dumnezeesc“. Criticul biblic francez, Renan, ar fi vrut să socotească aceste scrieri drept produs firesc al spiritului popular semit. Se naște însă întrebarea: de ce toate aceste popoare n'au produs ceva măcar de o valoare egală sau măcar asemănător acestor Scrieri? Asirienii, în genere, erau măeștrii culturii, în special a construirii canalurilor de irigație și a întăriturilor de luptă — neproductivi însă din punct de vedere religios-istoric. Celalt popor semit, Arabii, înrudiți și vecini cu Israil — în ce privește religiunea, au fost fără ascensiuni, fără perspectivă și ca și pustiul țării lor de pustii. Pentruce oare Dumnezeu a ales să-I fie purtător și solie a revelației Lui tocmai acest popor al lui Israil, în colțișorul lui de țară, pierdut acolo între popoare pe marginea mării? Aceasta este și rămâne încă a fi mister de taină a îndurării d-zeești. Mulțumim însă lui Dumnezeu, Părintele luminii, că ne-a păstrat în mii și mii de manuscrise și tălmăciri Sf. Scriptură a lor, „Cartea vieții!“ (Sirarh 24, 32).

Cultura umană și religiunea creștină datorează Vechiului Testament în primul rând ideea pură și elevată despre divinitate, cea mai biblică idee din toată Scriptura, revelația despre Iahve, Cel ce este, Dumnezeu Sabaot, Dumnezeul oștirilor. Cel unul singur D-zeu, care nu poate avea lângă sine alți d-zei! Dumnezeu ființă, personal, care s'a coborât în mod haric din nesfârșitele înălțimi și a vorbit oamenilor gândurile Lui, prin trimișii Lui. Dumnezeu carele a dat omenirii, prin Moisi alesul Lui, pe Sinai „Legea“ și a poruncit omenirii s'asculte și să urmeze acestei Legi, sub sancțiunea vieții și a morții. Dumnezeu carele după cuvântul ales al Psalmistului s'a îmbrăcat cu „înălțime și slavă“, „s'a încins cu lumina ca cu o haină“, „a întins cerul ca un cort“ și „face din vânturi trimișii Lui și fulgerile Lui slugi“ (Psalm 104/5, 1—4).

Ideia de Dumnezeu în V. Test. este cea mai sublimă și înaltă idee între toate ideile gândirei umane despre divinitate.

Cunosc obiecțiunile cari se fac ideii de D-zeu biblic : și acest D-zeu cere lui Abraham o jertfă umană. Dar Dumnezeu n'a cerut lui Abraham așa jertfă. El a vrut numai să încerce pe Abraham dacă este într'adevăr așa tare în credință ca să asculte de porunca lui D-zeu, chiar dacă rațiunea lui umană s'ar răsvrăti împotriva acestei porunci și inima lui de părinte s'ar sfâșia de durerea acestei jertfe. În alte istorisiri Iahve se arată plin de mânie și pățimaș, fiindcă într'adevăr vremurile acelea aspre de primitivitate trebuiau a fi zugrăvite și sguđuite cu imagini tot așa pline de asprime. Iar în alte istorisiri limba biblică este în nota caracteristică orientală a limbii, care îmbracă sentimentele în imagini aprinse, sau este formularea pedagogic-educativă a stilului, singura formă în stare să impresioneze acei copii în faza premergătoare și primitivă a revelațiunii.

În Evanghelia Noului Test. ideea biblică despre divinitate este desăvârșită și împlinită. „Pentru aceasta a venit Iisus în lume, ca să cunoaștem pe Tatăl ca unul singur Dumnezeu

adevărat și pe Cel trimis al său“ — Christos Iisus (Ioan 17, 3). Oamenii V. Test. erau și vorbeau ca „copiii“ — în N. Test. ei au devenit „bărbat, carele a lepădat copilăria“ (I Corinteni 13, 11). Acelaș, Dumnezeu, carele a grăit din rugul aprins pe Horeb, s'a arătat în ființa lui Dumnezeu-Omul și ne-a grăit răsvădit. Christos a numit pe D-zeul lui Abraam, al lui Isaac și al lui Iacov „Dumnezeul viilor“ (Matei 22, 32) și în cele dintâi cereri din rugăciunea lui domnească „Tatăl nostru“ a dat o minunată și definitivă expresie imnelor de slavă lui Dumnezeu biblic. Deci D-zeul Noului Test. nu este altul, este acelaș ca și al V. Așezământ. Aceiași ideie despre divinitate, purificată, desăvârșită și „împlinită“ întru credința de mărire a lui Dumnezeu Unul, în trei persoane slăvit. Acum abia se înseninează și se luminează spre desăvârșită primire ideia oarecum aspră și neguroasă despre D-zeu biblic. Această taină a creștinătății — Sf. Treime divină — era cunoscută și V. Test. în cântarea cea întreit sfântă a Cherubimilor; acum însă se luminează și se împlinește desăvârșit: „în numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh!“ In Evanghelie se arată totodată că drumul spre Tatăl este prin Fiul: „nimeni nu vine la Tatăl decât numai prin Fiul!“ (Ioan 14, 6).

Când a luat guvernul nostru (german Nota trad.) puterea, a depus un jurământ de credință ca o mărturisire. E drept, nu era o mărturisire de credință în Dumnezeu V. Test., ci în Dumnezeul Noului, al Evangheliei, în Christos. Inșă numele lui Dumnezeu nu poate să fie așa lipsit de conținut și vag, cașicum s'ar potrivi tot la un fel și în aceeași măsură ca lui D-zeu ori Christos, și lui Jupiter din Olimp, și lui Alah din Stambul și lui Donar din vechiul germanism.

A doua dintre cele mai mari valori religioase a V. Test. este ideia răscumpărării, ideia mântuirii. Evanghelia este bunăvestire „mesajul „mântuirii eterne“ (Epistola către Evrei 9, 12).

Chiar în Evanghelia de astăzi, în Ev. zilei, am auzit: „ridicați capetele voastre căci s'a apropiat mântuirea voastră!“ (Sf. Luca 21, 28). Aceiași credință și aceeași speranță în mân-

tuire străbate tot cursul V. Test.: „eu știu că Mântuitorul meu trăiește!“ (Iov. 19,25). „Să roureze Cerurile pe Cel drept și pământul să rodească pe Isbăvitorul!“ (Isaia 45, 8). Să comparăm această credință și această speranță a V. Test, cu ce-ace scriu cărțile religioase, a Inzilor de pildă, a căror înțelepciune inundează și se pierde în mesajul... desperării!

O carte care aduce omenirii bunavestire a mântuirii — „scutură-ți pulberea de pe tine și te luminează, căci se apropie lumina ta și mărirea Domnului peste tine va răsări!“ (Isaia 52, 1 urm.; 60, 1) ; o astfel de carte, care te smulge din necazuri și desnădejde, este într'adevăr o binefacere pentru omenire.

În profețiile mesianice mâinile proorocilor au zugrăvit linie cu linie chipul Isbăvitorului Mântuitor. Din depărtări de veacuri ei L-au întâmpinat cu prevestirile lor și L-au premărit ca pe „Cel ce va sdrobi capul șarpelui“, ca pe suprema dorință a neamurilor, ca mlădița cea din neam împărătesc, înțelepciunea lui Dumnezeu, lumina neamurilor, copil minunat și nebiruit viteaz, părinte al veacului ce va să fie și împărat păcii; Miel nevinovat spre slujba de jertfă isbăvitoare a tuturor. Iar proorociile acestea prin cuvântul care s'a scris, au fost întărite prin proorocirea cu fapta care a fost simbolul, „umbra celor viitoare“. Cum a fost mielul pascal, în a cărui sânge s'a liberat Israil, l-a eliberat Dumnezeu, din robia Egiptului. Astfel, în chip minunat, degetul lui Dumnezeu a pregătit mântuirea, dealungul veacurilor, cu mult înainte de a veni plinirea vremii și a se naște Christos !

III. Două avertismente de preț.

Să prețuim cu multă cinstire Sfânta Scriptură a Vechiului Testament. Nu punem V. și N. Test. pe aceeași treaptă a cinstirii. Sfintele Scrieri ale N. Test. — Evangheliile, Faptele Apostolilor, Epistolele Apostolilor și Sf. Apocalipsă sunt în primul loc de cinstire. Însă și sf. Scrieri ale V. Test. sunt date de Dumnezeu, sunt scrieri sfinte, pietre prețioase pentru împărăția lui Dumnezeu, neprețuite valori ale orânduiei religioase.

Biserica a pus și asupra scrierilor V. Test. mâna ei protectoare, a adunat toate cele patruzeci și cinci (ortodoxii au primit numai 39 — nota trad.) cărți ale V. Test. la un loc cu cele douăzeci și cinci (ort. 27) ale N. Test. într'o singură carte — Biblia, Sf. Scriptură — și a primit din scrierile V. T. multe texte spre slujba de obște, Sf. Liturghie. Cu asta Creștinismul n'a devenit nicidecum o religie iudaică. Aceste Scrieri n'au fost alcătuite doar de iudei, ci ele sunt date de D-zeu și pentru aceasta sunt ele cuvântul lui Dumnezeu și cărți dumnezești. Oamenii cari au scris aceste scrieri au fost, cum îi numește Psalmistul, condeele Duhului Sfânt; cei ce au cântat lui Dumnezeu laude în Sion au fost harfe minunate în mâna lui D-zeu; iar proorocii megafoanele revelațiunii divine peste pământ și omenire. Pentru aceasta aceste scrieri rămân vrednice de credință și mult prețuite peste deosebire de veac și loc. Aversiunea actuală față de neamul iudeilor nu trebuie deci să se îndrepte și asupra sf. Cărți a iudaismului dinainte de creștinism.

În Noul Test., în epistola către Evrei (cap. 11) Abel, Enoch și alte staturi ale V. Test. nu sunt și nouă creștinilor prezentate drept pildă și model de credință. Sf. Francisc d'Assisi a ridicat de jos foaia albă de hârtie „numai pentrucă, zicea el, „nimeni nu trebuie să o calce în picioare, căci ar putea să fie scris pe ea numele lui Dumnezeu“. Cu-atâta mai mult deci nimeni nu trebuie să calce în picioare și să disprețuiască Sf. Scrieri ale V. Test. : căci de-atâtea nenumărate ori este scris în ele numele lui Dumnezeu! Cardinalul Manning a zis odată pentru iudei: „n'ăși înțeleg propria mea religie, dacă n'ăși avea niciun respect pentru religia voastră!“.

Să prețuim deci sf. Scrieri ale V. Test.! Să nu lăsăm să fie scoase din școli istorisirile biblice ale V. Test.! Ele au în școală o înaltă valoare pedagogică-educativă, chiar dacă ele trebuiesc bine alese și înfățișate copiilor în cea mai frumoasă formă a vorbei și dacă profesorul va înțelegă să le dea viață când le înfățișează copiilor.

Pentru nbi catolicii¹⁾ Sf. Scriptură nu este doar singurul

1) Ca și pentru noi ortodoxii — trad.

isvor de credință spre mântuire. Alături de Sf. Scriptură ca al doilea isvor, cunge și se revarsă rodnic celalt isvor: Sf. Tradițiune. Alături de cartea scrisă, la noi în Biserică oficiază în învățământul religiei preotul care învață și propovăduiește. Lângă pietrele cele de preț, bunul maestru. Mișcarea deci care se face „laoparte cu Moise“ nu ne sgudue pe noi și nu ne inspăimântă cât îi sgudue pe cei ce s'au despărțit de noi (protestanții) și cari privesc la Sf. Scriptură ca la singurul isvor de credință. Iată, întindem acum acestor frați o mână prietenească și salvatoare, ca să apărăm împreună cu ei un bun comun, Sf. Cărți ale V. Test., și să păstrăm poporului german acest scump obiect de învățătură în școala creștină.

Clasicii germani au avut în mare cinste Sf. Scriptură a V. Test. Ecouri biblice răsună până în cele mai vechi documente ale literaturii germane: în imnul lui Roland, în imnul Sf. Gral, în Parsifal a lui Wolfram von Eschenbach; în multe din proverbele străvechii înțelepciuni germane aflăm noi multe idei împrumutate și multe reminiscențe, verbale chiar, luate din cărțile Înțelepciunii V. Test. Walter von der Vogelweide și mulți alți cântăreți de imnuri erau familiarizați cu aceste Sf. Scrieri ale V. Test. În plină epocă de aur a literaturii germane Klopstock scrie „Messia“, Herder omagiază arta poetică iudaică — iar Goethe răpit, e drept, mai mult de frumusețea stilului decât de spiritul religios biblic, compuse al său Faust, ca un preludiu la cartea biblică Iov; el compară odată Sf. Scriptură cu marama Sf. Veronica: „precum pe acea maramă a maramelor s'a întipărit fața Domnului, așa m'a străpuns până la inimă și m'a fermecat adesea această Carte a Cărților, Sf. Scriptură“.

Chiar și în literatura modernă, în multe bucăți de teatru și proză, sunt multe inspirațiuni și imitațiuni împrumutate Vechiului Test, deși unele numai în litera, nu și în spiritul Bibliei: ca în Iudita lui Hebbel. Ar trebui deci să-i osândim pe clasicii noștri, ca unii ce au mințit, dacă ar fi să disprețuim V. Test. și să-l scoatem afară din școala și din literatură germană. Ar trebui iarăși să eliminăm multe frumuseți stilistice din vocabu-

larul limbii germane. N'ar mai trebui să vorbim despre fructul oprit, despre păcatul strigător la cer, de micul Veniamin și nevinovatul Iosif ; nimic despre întunecimea Egiptului și despre rătăcirea din Babilon ; nimic despre ramura de măslin a păcii și despre țaful ispășitor. Ar trebui să tăgăduim însăși istoria culturii spirituale a poporului nostru !

Să prețuim deci Sf. Scriptură a V. Test. !

Al doilea avertisment: să colaborăm și noi cu grația lui Dumnezeu ca „să împlinim“ la noi înșine V. Testament ! Christos n'a venit doar să strice Legea ori profetii, ci să-i împlinească. Iar altădată a zis El : „trebuie să se împlinească cu Mine acest cuvânt !“ (Lc. 22, 37). Cât de adesea notează Sf. Matei : „iar toate acestea au fost ca să se împlinească ceiace s'a zis prin proorocul“ ! Ce înseamnă însă aceasta: a „împlini“ V. Test. ? A împlini ceva care este numai urzit, început — nu vrasăzică alta decât : a realiza, a desăvârși, a împlini. Ceva ce este numai pe jumătate (o măsură, un vas, un pahar) este a-l umplea până la margine, cât este cu putință. Biblic vorbind : a trece din școala elementară a V. Test. la școala înaltă a Evangheliei, dela imagine la adevăratul chip. V. Test. în sine era și este ceva bun și de folos — însă în comparație cu Evanghelia este numai urzeală, însăilare, început și nedesăvârșit. Noul Test. a desăvârșit, el a adus și cuprinde deplina revelație a lui Dumnezeu. „Când vine ceiace este desăvârșit, acest „în parte“ se va sfârși“, zice Apostolul (I Corinteni 13, 10).

Prin Sf. Fecioară poporul lui Israil era întru înrudire de sânge cu Domnul Christos. Dar pentru împărăția lui Dumnezeu, numai înrudirea de sânge, cum vedeți, nu ajunge. Înainte mergătorul Ioan striga în fața celor ce îl impresurau : „voi vă mândriți că sunteți fiii lui Abraam ? Dar Dumnezeu poate și din pietrile acestea să facă fii ai lui Abraam !“ (Mt. 3, 9). În vreme ce Mântuitorul predica mulțimilor ce-l impresurau, cineva I-a zis : „maica Ta și frații Tăi sunt afară și vor să Te vadă“. Iar El răspunse : „maica mea și frații mei sunt cei cari aud și împlinesc cuvântul lui Dumnezeu“. (Lc. 8, 20 urm.). Christos deci desființează legăturile, înrudirea sângelui și cerc

înrudirea credinței, ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu. Cine s'a legat prin botez și prin credința cea vie cu Christos (Gal. 3, 28), sunt pentru El „maică și frați“. Întrebarea care cere răspuns nu este deci: Christos a fost iudeu sau arian? Ci: ne-am întrupat noi prin adevăratul botez și adevărata credință vie în Christos? „În Iisus Christos, nici tăerea împrejur (a fi iudeu), nici netăerea împrejur (de oricare alt neam) folosește și prețuește ceva — ci numai a fi „făptură nouă“ (Galateni 6, 15). V. Test. era întemeiat pe legăturile sângelui; N. Test. pe legăturile credinții. Păcatele împotriva credinții sunt mai primejdioase decât cele împotriva sângelui.

Christos însuși este împlinirea personală, realizarea V. Test. În Christos s'au împlinit toate prescripțiunile Legii și toate proorociile despre Izbăvitorul, până în cea mai mică literă și linie ale scrierii ebraice. Tot astfel se cade și noi să creștem peste, să trecem dincolo de V. Test., „să împlinim“ în noi și la noi înșine, să realizăm V. Test. în viața noastră.

În ordinea religioasă aceasta înseamnă: trebuie să împlinim și noi rugăciunile V. Test. Psalmii, aceste eterne și sublime rugăciuni sunt cuprinse și în cartea noastră de rugăciuni. Tot aici sunt cuprinse și rugăciunile Macabeilor, care rugăciuni sigur au fost rugăciuni de eroism național (1 Mac. 3, 59 urm.). Dar aceste rugăciuni ale V. Test. numai astfel vor fi împlinite, nu când ele vor fi recitate mecanic, numai cu buzele, ci când ele vor fi rugăciuni în spirit și în adevăr, rugăciuni făcute în numele Domnului Iisus.

Trebuie să împlinim postul și milostenia. Profeții au vestit lumii sfințenia postului (Ioel 2, 19). Dar mai târziu fățărnicia fariseică a pângărit postul, iar milostenia s'a trâmbițat la colț de stradă. Postul și milostenia vor fi împlinite în Spiritul Evangheliei numai când postul se va face întru umilința inimii, iar milostenia se va săvârși nu din netrebnica iubire de sine a fariseilor, ci din curata iubire pentru frații cari sunt în suferințe și lipsă.

Trebuie să împlinim și datinele curățirii, purificările V.

Test. Câte spălări și purificări anevoioase erau trebuitoare în Israil, până ce leprosul era declarat sănătos și curat ! Până „să fie declarat curat dinafară“ unul care nu era curat la sânge ! Iar noi împlinim această poruncă a curățirii, dacă ne curățim și ne spălăm de lepra păcatului prin căință și mărturisire, spălând astfel omul cel dinlăuntru al nostru în Sângele dumnezeescului Miel.

În urmă datori suntem noi să împlinim și legea jertfelor V. Test. Noi însă nu mai aducem jertfe de tauri și de viței, jertfe de sânge peste altarele cu foc și fum. Noi împlinim porunca aceasta a V. Test. prin împărtășirea la masa cea curată a Jertfii (Euharistia), care după cuvântul profetului (Malachia 1, 11), „neîncetat vestește numele Domnului între neamuri, dela răsăritul până la apusul soarelui“.

Iată cum fiecarele trebuie să îplinească în el însuși V. Test, prin Christos, în Christos și cu Christos.

În măsura în care am ieșit din împărăția de umbră a V. Test., am intrat în împărăția de lumină a N. Test. ; am trecut dela litera robiei lui D-zeu — la duhul înfierii Lui ; din iudaism — la creștinism ; dela rugăciunea cu buzele — la rugăciunea caldă în numele lui Iisus ; dela postul și milostenia cu fățarnicie — la umilința inimii și iubire nefățarnică ; dela curățirea cea dinafară — la purificarea inimii ; dela nenumăratele jertfe cu mâinile pline de sânge — la Jertfa cea prea sfântă și atotsfințitoare a Altarului lui Christos.

Pe cât am crescut și am trecut dincolo de iudaismul V. Test. — atâta suntem ajunși și înaintăm în creștinism.

Atâta este și trăește în noi spiritul și iubirea lui Iisus Christos ! Amin !

Valorile morale ale Vechiului Testament și prețuirea lor în Evanghelie

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Toate câte s'au scris mai înainte spre învățătura noastră s'au scris, ca prin răbdare și mângâierea Scripturilor să fim tari întru nădejde“. (Romani 15, 4).

În Duminica trecută am arătat valorile religioase și istorice din sf. Scrieri ale iudaismului dinainte de Chr.: ideia despre divinitate care în istoria culturii antichității indică o unică și caracteristică linie de distincțiune pentru iudaism față de toate celalalte religii; ideia despre mântuire care cu lumina stelei din răsărit străbate și luminează așteptarea Nașterii minunate în V. Test.

Am arătat nemuritoarea valoare liturgică a V. Test.: Psalmii și nenumăratele texte din V. Test. care au fost și sunt primite în cartea noastră de rugăciuni și în liturghia Bisericii noastre. Numele de Paști și Rusalii din calendarul nostru sunt de origine biblică. „Toate acestea spre pilda noastră au fost“ (I Cor. 10, 6). Și când preotul nostru, preotul N. Test., aduce jertfa la Altar, el se roagă: să fie bine primită înaintea Domnului această jertfă ca jertfa lui Abel, ca jertfa lui Abraam, ca jertfa lui Melchisedec!

Am arătat valoarea pedagogic-educativă a sf. Scrieri ale V. Test. și am revendicat și din acest punct de vedere respectul care se cuvine acestor cărți din Sion, precum și că se cuvine să păstrăm istoriei biblice locul de cinste în școala germană. Multe din V. Test. au numai o valoare istorică temporală, cum sunt lungile istorii ale luptelor cari s'au dat, multele genealogii cu nesfârșite coloane de nume, în parte chiar multe muștrări din cuvintele proorocilor.

Însă multe din V. Test. și-au păstrat și pentru timpul Evangheliei N. Test., mai mult sau mai puțin, o valoare eternă.

Atacurile cele mai grele se îndreaptă azi nu atât împotriva valorilor religioase cât mai ales împotriva valorilor morale ale V. Test. Ultimele asalturi împotriva învățământului biblic, a religiei în școlile noastre se dau de pildă: pentru motivul că patriarhul Iacov a fost un usurpator, egipteanul Iosif a fost un cămătar de grâne și alte figuri denaturate din V. Test. nu pot să fie prezintate copiilor noștri drept pilde

de caracter moral. Din pricina aceasta acești împotriviți a-coperă aceste scrieri, atât deenerate de creștin, cu numiri și cu ponegriri cari nici măcar nu pot fi pomenite din acest loc sfânt de unde vorbim.

Pentru aceasta m'am hotărât să vă vorbesc astăzi, în această a doua predică de Crăciun, despre: valorile morale ale V. Test. și prețuirea lor în Evanghelie. Epistola care s'a citit azi în această Duminică începe cu acest cuvânt al Sf. Pavel: „toate câte s'au scris mai înainte (V. Test.) spre învățătura noastră s'au scris“. Duhul lui Dumnezeu carele ne-a dăruit nouă scrierile V. Test. ca și al Noului Test., nu este numai Duhul adevărilor religioase, ci El este totodată și Duhul sfințirii și al curățeniei morale. Pentru aceia scrierile Lui nu sunt numai cărțile de învățătură ale ordinii religioase, ci ele sunt totodată cărțile de învățătură ale ordinii morale. Prin cercetarea și adâncirea Scripturilor ne întărim nu numai în credință, ci trebuie să creștem și să ne întărim și în viața noastră morală, să ne desăvârșim, să devenim mai buni.

E vorba și aici numai de sf. Scrieri ale iudaismului biblic, dinainte de Christos, V. Test.

Punem aceste meditațiuni sub proteguirea Sf. Prea fericite nevinovata Fecioară, floarea cea albă ca crinul și fără prihană a V. Test., ca cea mai înălțătoare pildă a înălțimii morale.

Adevăruri luminoase ale învățaturii morale a V. Test.

Cea dintâi lege a acțiunii morale este voința lui Dumnezeu. Pentru aceasta se roagă Pslamistul: „Arată-mi Doamne calea mântuirii Tale! Trimite, Doamne, lumina Ta asupra mea, ca să cunosc căile voinții Tale! Incinge-mă cu tăria Ta, ca să merg căile Tale și fără poticnire să rămân neabătut dela calea Ta, Doamne!“ . Această voință a lui D-zeu și-a găsit cea mai scurtă, e drept, dar nesfârșit de adâncă formă de exprimare în cele zece porunci ale Legii. Aceste zece porunci ar fi putut isvorî la nevoie, și din mintea sănătoasă a omului. Înțelep-

ciunea omenească ea însăși ar fi putut descoperi adevărul că pentru o viață comună vrednică de om, omul nu trebuie să ucidă, să mintă, să fure. Inșă aceste adevăruri morale au dobândit o strălucitoare lumină, o autoritate neclătinată prin faptul că au fost orânduie, poruncite și întărite, ca revelațiune divină, cu numele lui D-zeu. Ele au devenit astfel inalterabile pentru capriciile schimbătoare ale omului. Așa vreau să-ți orânduiesc Eu viața ta în rândul oamenilor, zice Domnul : „tu trebuie să crezi într'unul singur Dumnezeu ; să nu iei în batjocură numele Lui ; să sfințești ziua închinării Lui. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta : să nu ucizi, să nu furi, să nu pângărești viața ta, să nu minți !“. Aceste zece porunci sunt adevăruri eterne fundamentale ale ordinii morale a lumii ; sunt legiuirea eternă a oricărei vieți sociale umane ; norme éterne pentru toate legile și isvoarele dreptului în Stat ; pietrele unghiulare eterne ale oricărei vieți familiare morale ; farul cu zece lumini, care luminează etern peste veac și loc, azi încă și în veac întunecimile vieții cuprinse de patimi.

Tablele cu cele zece porunci pe Sinai se înalță, în privința valorii morale, până la cer, peste toate legiuirile antichității păgâne. In două privințe, mai ales : întâi, fiindcă prin ele ordinea morală se întemeiază pe ideia de Dumnezeu. Morala este astfel de esența religiunii. Pe cea dintâi tablă stau scrise datoriile morale ale omului față de Dumnezeu. Să te inchini numai lui Dumnezeu, pe El singur să-L cinstești, ziua Lui numai să o sfințești ! Pe cea de a doua tablă sunt scrise datoriile omului față de om : să ții cu sfințenie la curățenia vieții familiare, să respecti viața, averea și onoarea semenului tău. Nu există deci nici o prețuire a drepturilor omului, nu există nici o morală socială, acolo unde nu există o temere de Dumnezeu, unde nu există religiune. Legea Domnului nu poate fi despărțită de Domnul Legii ! Nici o ordine morală, nici un paradis nu poate fi deci întemeiat, în orice partea a lumii, dacă ordinea morală nu va fi întemeiată și zidită pe credința în Dumnezeu.

In al doilea rând, cele zece porunci divine întrec toate

celelalte legiuri din antichitate : ele nu numai că opresc răutatea și nelegiuirea din afară, în cuvinte și fapte, dar orându-este și lăuntric cugetul, inima omului și supune ființa lui interioară voinței lui Dumnezeu. „Fiți desăvârșiți, precum este Domnul, Dumnezeul vostru !“ (Leviticul 19, 2, 26 ; 21, 8). Legile din Babilon nu ajung la această înălțime și valoare morală, fiindcă puținele bune învățături ce cuprind ele sunt amestecate cu felurite superstiții și fermecătorii, iar zeii lor, mai ales zeita Istar, nu sunt, nu pot fi nici într'un chip, pilde pentru desăvârșirea morală a omului. Așa cu toate celelalte religii din antichitatea păgână.

Cea mai strălucitoare lumină a învățaturii morale a V. Test. deci răsare și luminează din cele zece porunci de pe Sinai.

2. Este de esența Scripturii, care este cartea adevărului, că în ea se pune atâta greutate pe virtutea morală a adevărului, a sincerității — și orice șovăire, orice duplicitate este reprimată cu atâta vigoare. În special porunca a opta „nu trebuie să mărturisești nimic neadevărat contra aproapelui tău“ (Exod. 20, 16) este legea proteguitoare a adevărului, a sincerității. Cineva trebuie să fie într'adevăr sincer cu sine și zidit pe adevăr, ca să poată el însuși înțelege și mărturisi adevărul. Omul nu trebuie să se cumpănească și să întârzie între adevăr și minciună. „O pată urâcioasă este la om minciuna“ zice Sirarhul (20, 26). A vorbi cu „inima prefăcută“ (Ps. 12, 2) este fățarnicie de fariseu. Ni s'ar părea ciudat poate această lege : „să nu înjugi un bou și un măgar deodată, nici să nu îmbraci deodată haina de vară cu haina de iarnă !“ (Dent. 22, 10). Această lege însă nu este decât o exprimare în stilul oriental al poruncii: fii totdeauna sincer ! Mărturisește totdeauna adevărul ! Scutură-te, leapădă minciuna, împotrivirea cugetului și inimii.

3. Asemenea Cartea Proverbelor și celelalte cărți ale Înțelepciunii (Ecclesiastul ș. a.) radiază o specială lumină în privința învățaturii morale a V. Test. În cărțile acestea aflăm deocamdată simple reguli de bunăcuviință și de igienă pen-

tru viața de toate zilele. Omul înțelept nu va ocupa el cel din-tăi locul cel mai de cinste la masă, nici nu va cere el cel mai întâiu să i se dea lui felul ori bucată cea mai bună (Prov. 23, 1—3; Sirarhul 31, 12—21).

Nu asculta la ușă (Sirarh 21, 23) și nu fii iscoditor (Prov. 25, 17).

Sunt aici regule de viață care de-aici (V. Test.) au trecut în înțelepciunea poporului nostru și sub forma proverbelor au intrat în vocabularul poporului: „averea dobândită pe nedrept, nu ajută“ (Prov. 16, 18) ș. a.

Aceste regule de bunăcuviință și de viață ar putea să existe și la alți înțelepți, indieni sau arabi. Aceasta însă dovedește numai că viața de toate zilele trebuie să se întemeeze pe ordinea morală.

Însă sf. Scrieri cuprind și o înțelepciune mai înaltă. Nu înțelepciunea stradei, nici a școlilor de studii savante, ci orânduirea vieții voită și plăcută lui Dumnezeu, înțelepciune a cărei rădăcină și cunună este temerea de D-zeu. (Prov. 1, 6; 8, 19; 6—9). „Temerea de Dumnezeu și îndepărtarea păcatului“, aceasta este înțelepciunea sf. cărți a înțelepciunii V. Test. (Iov. 28, 28). Adresa așa des repetată „ascultă, fiule!“ și tonul didactic al cărților arată și ne încredințează că dintru început ele au fost scrise și dedicate învățământului tinerimii. Pentru aceia se cere cu atâta insistență: respectă-ți părinții, respectă pe bătrân (Prov. 16, 31), respectă femeia (Prov. 14, 1 ș. a.). Aici, sf. Scrieri radiază o deosebită lumină: în tot răsăritul păgân contimporan acelor vremuri (dinainte de Christos) femeia era doar o sclavă despuiată de drepturi. În vreme ce în cărțile sfinte „o femeie cinstită este cununa de mărire a bărbatului“ (Prov. 12, 4); și în porunca a patra „să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta“, mama este socotită înaintea copiilor și la fel prețuită cu tatăl. Această prețuire a femeii nu este o descoperire a firii orientale.

În ultimul capitol al cărții „Proverbele“ (31, 10—31) se înalță un imn de laudă unei staturi ideale de femeie; aceasta este imaginea ideală a unei femei care trăește după bună plă-

cerea lui Dumnezeu și este împodobită cu aceste cinci frumuseți morale : devoțiune față de familie, voie bună la lucru și la gospodărie, blândețe față de slugi și săraci, luminarea minții și pietatea. Acest tip ideal de femeie este un etern exemplu de desăvârșire morală, o pildă de duhovnicie, în fața căreia tot neamul femeilor din orice vreme și loc își poate scruta conștiința. Iar în cap. 31 a cărții, Iov ne este înfățișat ca tipul ideal de duhovnicie pentru bărbați. Acolo laudă omul stăpânirea de sine și credincioșia conjugală, onestitatea în afaceri, respectul față de drepturile slugilor și muncitorilor, compătimirea de cei lipsiți (ușile lui să fie totdeauna deschise celor lipsiți de adăpost și lâna oilor lui să încălzească pe cei ce tremură de frig). Toate acestea le datorăm noi în fața lui D-zeu, înaintea căruia noi toți, stăpâni și slugi, toți deopotrivă suntem. Aceste două capitole despre femeia ideală și despre bărbatul ideal sunt două puncte de lumină ale învățaturii morale a V. Test.

4. Hotărâtoare pentru ordinea morală a vieții ante-creștine, erau să fie chiar legile de mâncare în V. Test. — despre care atâta s'a răs. Să nu mânânci carne sfâșiată de fiare" (Exod 22, 31). „Să nu vă pângăriți sufletul mâncând carne care în pulberea pământului se târăște" (Lev. 41, 44). Aceasta nu va să zică alta decât : rețineți-vă a mânca carne de sălbăticiuni și șarpe. Aceiași ideie biblică avem în icoana Sf. Feocioare care ține călcâiul asupra șarpelui în pulbere.

Reținerea de sălbăticiuni — reținere de tot ce este păgănesc ! Mulțimea prescripțiunilor despre cele ce se cuvine să mânânce sau nu Israiliteanul, după Lege, ne aduce aminte cuvântul Sf. Pavel despre „jugul" Legii (Galateni 5, 1). Ne întrebăm numai dacă într'adevăr copiii învățau pe dinafară toată această lungă listă a mâncărilor îngăduite și oprite.

Sensul însă al tuturor acestor opriri este acesta singur : să n'aveți nici o împărțășire, nici o relație de prietenie, sau de comerț cu păgânii pe masa cărora sunt mâncări oprite vouă ! Legea pentru mâncare a ridicat deci între iudei și păgâni „zidul despărțitor". Iar drept urmare, când acest „zid despărți-

tor“ prin revelația dată lui Petru (Fap. Ap. 11, 5—10) s'a dărâmat, aceste legi au devenit de prisos și au căzut.

5. Dar mai presus de precepte, să cercetăm acum câteva staturi morale din câte au strălucit în lumea V. Test. Patriarhul Iosif a văzut în țară străină apropiindu-se ceasul despărțirii lui de vremelnicie ca să se adune și el părinților săi, în mormânt. Iosif n'a fost nicidecum, ceiace vor tăgăduitorii V. Test., un cămătar de grâne, străin. Ci, ca specialist la curtea regelui, a avut doar prevederea să economisească în hambarele regelui prisosul de grâne din anii belșugului. El nu a inundat, fără prea mare folos, piețele feniciene cu grânele Egiptului în anii cu roadă bogată. El a economisit acest prisos din anii rodnici pentru vremuri de secetă și astfel a salvat poporul de foamete. Asta nu înseamnă cămătărie, pentru că n'a urmărit îmbogățirea lui, ci totul a fost făcut spre binele poporului. Deci, când a văzut el că este aproape sfârșitul își adună el fiii, ca și mai înainte Iacov, tatăl său (Gen. 49, 29) și le zice: „Eu am să mor! Dar Dumnezeu vă va cerceta și vă va scoate din țara aceasta în țara pe care a făgăduit-o părinților noștri. Luați atunci și oasele mele de aici!“ (Gen. 50, 23 urm.; Exod 13, 19). Acolo în țara făgăduinții, credea Iosif, avea să vină cândva Mântuitorul; atunci, spera el, va cădea umbra Lui și peste mormântul patriarhilor din Mambre! Ce splendidă înălțime morală vorbește din această puternică credință în cuvântul lui Dumnezeu! Necredința este întunec, iar credința este far luminos care pune în strălucitoare lumină chiar întunecoasa clipă a morții.

O altă statură de lumină morală în V. Test. este Moisi, marele conducător al poporului, cel mai mare legiuitor din antichitate, crescut în toată înțelepciunea Egiptului și într'armat cu toiagul puterii de sus. Ca niște pietre de hotar în viața lui se înalță trei munți: Horebul, în care a primit chemarea și trimiterea divină din rugul aprins; Sinai, în care el, retras în adâncă meditație și reculegere, a avut convorbiri cu Dumnezeu; și Nebo, de pe a cărui înălțimi a binecuvântat el țara făgăduinții. Michelangelo a turnat genial această mare fi-

gură în marmoră, episcopul Pyrker i-a înălțat imn de mărire în al său Epos. Mare a fost Moisi când a ridicat toiagul de jos și a făcut de batjocură pe vrăjitorii Egiptului. Și mai mare a fost când s'a înfuriat el asupra dănțuirii poporului în fața vițelului de aur și în sfântă mânie a sfărâmat tablele Legii de stâncă. Inșă cel mai mare a fost Moisi atunci când el s'a mărturisit Domnului gata să-și sacrifice viața lui pentru păcatele poporului său îndărătnic: „Doamne! Ori iartă-le lor acest păcat, ori taie-mă pe mine din cartea vieții!“ (Exod 32, 31). Ce înălțime morală, ce putere de iubire față de popor, lumimează și radiază cald din această rugăciune a marelui conducător!

Al treilea exemplu de înălțime morală în V. Test. este Iov, cel mult răbdător. Ce măestrit sunt înfățișate luptele lui sufletești în cartea care se cheamă cu numele lui! Mai întâi un cuvânt de liniștită resignare: „dacă am primit dela Dumnezeu cele bune, de ce n'am primi și răul?! (Iov 2, 10). Apoi iarăși se răsvrătește firea cea pătimășe în om și cu un strigăt al nerăbdării își blestemă Iov ziua în care s'a născut. Apoi o cumpănire între nădejde și desperare, între voința de a trăi, de a muri. Apoi o încheere eroică, biruitoare, a luptelor lui sufletești: „Eu știu că Mântuitorul meu trăește!“ (19, 25). Iov nu este pilda unei răbdări așa de-a-gata, firești; ci el este pilda unei eroice răbdări, cucerite prin luptă grea — dar tocmai pentru aceasta este el nouă pildă. Ne este nouă pildă, am zis, pentrucă și firea noastră cea pătimașă se răsvrătește acum contra răbdării, contra suferinței. Ne este nouă Iov pildă, am zis, pentrucă și noi, dealungul tuturor luptelor noastre spirituale, trebuie ca el să credem și să mărturisim: „știu, Mântuitorul meu trăește!“.

„Toate câte mai înainte s'au scris spre învățătura noastră s'au scris, pentruca întru răbdare și mângâierea Scripturilor să rămânem tari întru nădejde“ — care singură poate să birue toate poticnelile credinței și toată temerea.

Umbre în învățătura morală a Vechiului Testament.

Apărăm, cum vedeți, V. Test. de imputarea care se face că adică V. Test., azi n'ar mai prețui nimic — dar nu voim să colorăm chipul vieții morale în iudaismul biblic numai cu lumina care așa a fost într'adevăr. Ca și la alte religii și rase, așa și în iudaism: realitatea morală a vieții a rămas uneori mult îndărătul idealului. Lângă multe lumini, sunt multe adâncimi de întunec; lângă adevăr — multă minciună; lângă înțelepciune — multă nebunie; lângă credință — multă necredință; lângă înalte valori morale — multe turpitudini!

1. Imputarea cea mai gravă care se va ridica astăzi asupra moralei V. Test. este aceasta: morala V. Test. este o morală a interesului. În ultimii ani porunca a patra din Decalog a fost îndeosebi contestată, fiindcă ea făgăduiește recompensă: să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta, ca să trăiești mult și să-ți fie bine pe pământ". Iar la palatul sportiv din Berlin, la 13 Noembrie 1933 creștinii sociali au adoptat această moțiune: „așteptăm ca Biserica noastră să se elibereze de tot ce nu este german, în special de V. Test. cu a sa morală iudaică a interesului". Este adevărat: dreptții V. Test. așteptau ca recompensă a pietății lor și bunuri pământești. Ca hambarele lor să se umple cu grâne și teascurile lor de revărsarea vinului (Prov. 3, 10). Ca teama de D-zeu să le aducă și o coroană de trecătoare slavă (Prov. 4, 8 urm.) și lungime de zile (10, 27). Însă nu este adevărat că prin porunca a patra se sugerează copiilor o negustorească precupețire cu D-zeu, ori s'ar cultiva și consacra goana după recompensă, ceiace n'ar fi după sufletul poporului german. Desigur este o morală superioară aceia a merge pe căile virtuții și a-ți potrivi viața cu un înalt ideal de viață morală, numai din curată iubire către Dumnezeu și bine, fără nici o speranță la răsplata care ți s'a făgăduit sau pentru o stare mai bună. La așa înălțime însă numai sfinții ajung. Cât pentru copilul de școală un bun pedagog nu va începe, desigur, dintru început cu cele mai înalte și subtile principii de morală ale binelui absolut; chiar oamenii vârst-

nici în deliberarea binelui vor trebui, prin trudnice și lungi frământări, să se agațe de făgăduințele Domnului și să nădăjduiască pe urma faptei o stare mai bună pentru ei, pentru ai săi și pentru alții. Dacă însă cineva vine să afirme că el face binele numai pentru singur binele, fără nici o speranță, fără nici o mulțumire a recompensei, acestuia îi voi zice: prietene, ori ești un sfânt, unul dintre cei prea puțini; ori ești un fățarnic, un prefăcut carele singur te înșeli, ca să înșeli și pe alții. Întreb: oare protivnicii făgăduinței de recompensă din V. Test. sunt într'adevăr așa străini și refractari ideii de răsplată, încât ei să n'aștepte nici o recunoștință, niciodată, pentru toate acțiunile lor, dela nimeni?! Pentru ei înșiși, pentru ai lor, într'adevăr, ei n'au nici o revendicare de mai bine?! La întrebarea apostolilor „ce răsplată vom avea, Doamne?” (Mt. 19, 27) Christos a răspuns și le-a zis: „bucurați-vă și săltați, pentru că răsplata voastră este mare în ceruri!” (Lc. 6, 23, 35) „Învățați dela Mine să fiți blânzi și umili — și veți afla pacea sufletelor voastre!” (Mt. 11, 29). O învățătură morală, care vrea să aibă valoare pentru toți oamenii, trebuie neapărat să admită lângă principiile absolute, valabile, și alte principii mai puțin absolute.

2. O oarecare umbră cade într'adevăr asupra unor istorisiri oarecum indecente și texte din cărțile V. Testament. Onan a dat numele unui oribil vițiu. Tamara și-a precupețit cinstea ei pe stradă. Alte pericope istorisesc despre nerușinarea lui Ham, despre fiicele lui Lot, despre Rahab, despre păcătoasa din Ierihon. În cartea Proverbelor, înțelepciunea joacă rolul unei femei de stradă. În Cântarea Cântărilor sunt unele locuri scandaloase, mai scandaloase în textul ebraic chiar decât în traduceri; tot astfel în Cartea lui Ezechiel.

Sf. Scrieri au relatat aceste prea lumești lucruri în stilul epocii lor, în graiul propriu unui popor de păstori așa legat de natură. Dar Sf. Scriptură n'a recunoscut nicidecum nevinovată nerușinarea și n'a numit morală cutare sau cutare nelegiuire. Dimpotrivă. Ea dovedește pas cu pas, că pe urma nelegiurii vine nemijlocit osânda, ca la Onan. Iar profeții, cari

strigau în fața tuturor adevărul, au prevestit și regilor nelegiuți osânda lui D-zeu. (2 Imp. 12, 10 urm). Cât timp D-zeu și-a ales ca lucrători ai lucrării lui dumnezeiești oameni, nu spirite pure-cerești, este în firea lucrului ca să răsbată când și când, unde și unde, la iveală ceiace este prea omenesc. Nu cred să existe un fariseu astăzi care să afirme că toate acele păcate din V.Test. au pierit cu desăvârșire la oamenii N. Test.

Să mulțumim D-lui, că, în ultimile luni, la noi, s'au curățit cu mătură de oțel multe din nelegiuiri ! Inșă ar fi fariseism iudaic dacă am încerca să mulțumim lui D-zeu, că noi am fi adică cu mult mai buni decât alte neamuri și rase, ori marile noastre orașe ar fi ca niște grădini de virtute alături de Sodoma și Gomora !

Ceva este însă adevărat : Biblia, toată Biblia, nu se cuvine a o pune în mâna tineretului nepregătit, fără alegere. Biblia este scrisă pentru oameni desăvârșit morali. Chiar sinagoga oprea tineretul a cetii Cântarea Cântărilor și cartea lui Ezechiel, pentru că focul lor sufletesc lesne putea să se aprindă la para de foc a unora din texte. Tineretului îi ajunge, în locul celor 1335 capitole ale Bibliei, o colecțiune îngrijită cu cele mai alese istorisiri biblice. Iar cine ar vrea să scoată definitiv istorisirile biblice din școală, să știe ar apune atunci. s'ar stinge multe stele pe cerul copilăriei și tinereții noastre !

După cele zise aici nu poate rămâne întru totul valabilă reflexiunea profesorimii din Brema (1905) : „noțiunile morale ale V. Test. sunt străine timpului nostru“. Aceasta poate fi adevărat cu privire la unele texte. În genere însă aceasta rămâne : V. Test. este cronică minunatei arte d-zeiești de educare, cu multă luare aminte la slăbiciunile omenești și totuși... și-a ajuns scopul.

3. O umbră adâncă pentru sensibilitatea creștină o produc psalmii de blestem și imnele răsbunării din V. Test. Autorul Ps. 69/70 se roagă : „Doamne ! nu zăbovi ! Grăbește-te de-mi ajută ! să nimicesc pe vrăjmașii mei !“ Cântărețul Ps. 109 dorește vrăjmașului său : „să se îmbrace cu blestemul ca

cu o haină ; ca apa pe care o bea așa să se umple de blestem ființa lui ; ca untdelemnul cu care se unge așa să-i cuprindă suferința oasele lui !". Iar în Ps. 139/140 Psalmistul încredințează pe Dumnezeu în chip solemn : „da ! Doamne ! îi urăsc pe vrăjmașii mei cu o aprinsă mânie !". Acești vrăjmași, probabil oamenii lui Heliodor, pângăritor al altarului, sunt pentru Psalmistul, străjerul altarului, așa îi apar : dușmani personali ; și în râvna lui pentru slava lui Dumnezeu, crede el, trebuie să invoace asupra lor mânia osândirii pe care D-zeu a rostit-o asupra șarpelui. În alte imnuri de răsbunare străbate, e drept, ideia răsbunării sângeroase, ideie atunci în viitoare pretutindeni. Christos însă a rupt-o desăvârșit cu aceste imne de răsbunare. „Ați auzit că s'a zis : ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte" (Mt. 5, 38). „Dar Eu zic vouă : iubiți pe vrăjmașii voștri ! Faceți bine celor ce vă urăsc — rugați-vă pentru cei ce vă asupresc și vă prigonesc !" (Mt. 5, 44). Din zilele cele din început răsună un blestem, carele zice: Cain va fi răsbunat de șapte ori, iar Lameh de șaptezeci de ori câte șapte. (Gen 4, 24). Christos a opus acestui străvechiu imn de răzbunare, — cel dintâi imn din Scriptură, ca o vădită aluzie la cuvintele și la sensul imnului — porunca nouă a Evangheliei : să ierți fratelui care ți-a greșit nu numai de șapte ori, ci de șaptezeci de ori câte șapte !" (Mt. 18, 22).

Iată-ne, stăm aici în fața acelei legi morale creștine pe care sufletul german numai foarte anevoie vrea să o înțeleagă. Deși porunca iubirii vrăjmașilor nu anulează complect porunca și dreptul iubirii și afirmării de sine ; însă în împărăția lui Christos, în afară de puterea de reacțiune și de energie activă, există și mai ales se cere imperativ puterea resignării, a îngăduinții, așa zisele virtuți pasive ale răbdării și ale iubirii a tot iertătoare, — cari cuprind în sine chiar mai multă tărie morală și măreție decât virtuțile active ale energiei și reacțiunii. Nu există deci altă alegere : ori suntem într'adevăr ucenicii Domnului Christos — ori cădem noi înșine în iudaismul dinainte de Christos, cu imnele lui de mărire a răsbunării !

4. Adâncă umbră acopere, s'ar părea, și unele figuri din

V. Test. Patriarhul Iacov apare tăgăduitorilor V. Test. drept un usurpator și înșelător. În complicitate cu mama sa, și prin înșelătorii cu minciuni, Iacov a dobândit prin vicleșug dela tatăl său orb, dreptul de întâi născut și a usurpat astfel acest drept care se cuvenea fratelui său mai mare, lui Esau.

Biblia relatează faptul, întocmai cum s'a petrecut, fără însă să-i spună pe nume. N'avem nicidecum intențiunea să apărăm pe Iacov de imputarea acestei înșelătorii. Nelegiuirea lui acoperă într'adevăr și aruncă o adâncă umbră asupra caracterului lui. Așa s'ar părea !

Însă, socotesc, că la fel cu „toate cele scrise mai înainte“ de „plinirea vremii“ Christos, și această istorisire „spre învățătura noastră s'a scris“. Atotputernicul poate scrie drept, chiar când liniile caetului sunt strâmbe. El poate folosi chiar răutatea omenească spre economia planului lui spre bine. Dreptul de întâi născut nu consacra numai dreptul de succesiune a pământului și averii părinților. Dreptul întâiului născut la patriarhi acorda totodată, celui investit cu succesiunea de bunuri materiale, privilegiul, ca purtător al făgăduințelor d-zeești, ca din succesiunea lui filială, din neamul lui să se nască Isbăvitorul-Mesia, cel ce va sfărâma capul șarpelui. Prin trecerea acestui drept dela Esau la Iacov s'a statornicit acest fapt al grației d-zeești : singur faptul nașterii fizice, carnea și sângele nu sunt aici singure hotărâtoare ! Dumnezeu singur este deplin liber în a-și orândui actele îndurării Lui, să-și aleagă și să hotărască cum știe El, cum vrea El, succesiunea genealogică a Unsului Său .

Altă statură a V. Test., umbrită de îndoeli din punct de vedere moral, este Iudita din Betulia. Orașul ei natal era într'o mare primejdie sub asediul Asirienilor. Dacă nu intervine în scurt timp o minune, orașul peste puțin avea să fie trecut prin foc și sabie, iar locuitorii, cari ar mai fi rămas, duși în grea umilință și robie, după cum erau atunci obiceiurile luptelor. Atunci Iudita îmbracă cele mai frumoase podoabe, trece porțile cetății și se duce în tabăra vrăjmașă ca săucidă pe Holofern. Dar sentinelelor inamice Iudita minte : ea trece la ei

fiindcă ea socotește pricina conașionalilor ei definitiv pierdută. Cu alte minciuni își deschide frumoasa Iudita drum până la Holofern, cu linguşeli și cu minciuni intră în inima lui și-i taie capul (Iudita 8—15). Fără îndoială Iudita lucrează cu buna-credință că ea este datoare să mintă chiar, ca să-și salveze poporul său dela o pieire sigură. Dar iată vin astăzi străjerii moralității moderne și într'o carte foarte cetită azi declară : „V. Test. este o carte iudaică plină de minciuni și înșelătorii !“. Am întreba însă : dacă poporul și țara noastră s'ar afla azi într'ășa cumplită primejdie ca Betulia și unul din voi ar putea aduce salvarea țării printr'o minciună, ați lăsa voi țara și cetatea să piară și ați declara cu conștiința liniștită : „să nu minți ?!“. Intr'adevăr voiți voi să prețuiți mai puțin pe eroica Iudita cu imnul ei de slavă a D-zeirii (Judita 16), decât pe Kriemhilda Germanilor cu imnul ei de mânie ?! Cine dintre voi este fără păcat să ia piatra și să arunce în eroina din Betulia ! Insă Iudita, cu toată minciuna și prefăcătoriile ei, rămâne idealul tinerimii feminine, nu fiindcă a mințit, ci fiindcă și-a iubit țara și neamul ei !

Unii văd umbrită și persoana scriitorului Ecclesiastului. Acest scriitor, zic ei, a rătăcit multe căi lăturalnice și vișioase până s'ajungă la credința în Dumnezeu și nemurire. El ne descrie în cartea sa, cu aceiași sinceritate cu care Augustin își scrie „Confesiunile“ lui, toate aceste peregrinări vișioase din tinerețe. El a vrut să guste și să trăiască viața în tinerețe din plin, după principiile lui Epicur, socotind fericirea în mâncare, în băutură și în plăcerile vieții. Pentru aceia a păcătuit el și față de D-zeu, a socotit totul o înșelăciune de sine (omnia vanitas) și a lepădat orice credință, în tinerețea lui. În urmă, însă, iar s'a întors spre D-zeu și strigă contimporanilor săi cu-adâncă convingere : „Adu-ți aminte de Ziditorul tău în zilele tinereții tale ! Căci D-zeu va aduce toate înaintea judecății Sale !“ (Eccl. 12, 1. 13 urm.). Cu toate păcatele tinereții lui omul acesta rămâne idealul moral al tinerimii masculine, precum Iudita al celei feminine, nu fiindcă el a rătăcit pe căile lăturalnice ale vișiilor acestei tinerimi, ci fiindcă el, cu

bunăvoința și cu experiența lui, cu harul lui D-zeu, a aflat iarăși și s'a întors la credință. Caracteristica moralei biblice este că marile figuri, unele, n'au fost doar de-a gata sfinți. Ei au simțit în ființa lor, au trăit tot dramatismul luptei între „legea spiritului“ care vrea binele și „cealaltă lege a cărnii“, care se împotrivesște cumplit. (Romani 6, 23). Inșă ei au avut destulă onestitate, și-au dat seama de slăbiciunile lor, s'au oprit, s'au întors la vreme din calea aceasta a pierzării și tocmai pentru aceasta sunt ei pilda morală a tinerimii tuturor vremurilor. Tăria îndurării lui D-zeu se desăvârșește tocmai în slăbiciunile firii umane (II Corint. 12, 9).

Christos însuși n'a nesocotit aceste staturi luminoase morale ale V. Test. Ci dimpotrivă: le-a prețuit. El doar a pus năzuinții morale un scop mai înalt și mai curat, a continuat și înălțat mai sus zidirea ordinii morale în omenire și a oferit sufletelor, în lupta aceasta, daruri și mijloace de mai mult preț. „Unde a crescut păcatul, — a prisosit harul“ (Romani 5, 20). În deosebi a poruncit El obligativitatea celor zece porunci ca temelie pentru zidirea ordinii morale creștine și prin aceasta le-a prețuit, ca și cum El a promulgat din nou, ca a Sa, Legea mosaică. „Vrei tu să dobândești viața vecinică? Ține poruncile!“ (Mt. 19, 17). Mulțimea prescripțiilor Legii vechi, El a condensat-o în una singură poruncă a iubirii și, după cuvântul sf. Pavel, (Rom. 13, 10) astfel „a împlinit întreaga Lege“. N'avem deci dreptul să declarăm noi necurat ceiace Christos a prețuit și a luat în Evanghelia Sa.

Desigur înșă suntem datori să ne ferim și să ne eliberăm de ceiace este umbră și păcat în V. Test. Soluția problemei preconizată de unii în zilele noastre „la o parte cu V. Test.“, nu poate avea decât acest singur senz admisibil: laoparte cu ceiace este umbră și păcat în V. Test., la o parte de tot ce au făcut și au fost Ham, Onan și Tamara! „Fraților!“ scrie Apostolul, „voi ați dobândit chemarea libertății de fii ai lui D-zeu! voi ați fost eliberați de jugul Legii celei dedemult!“ „Dar să nu folosiți această libertate și eliberare ca să urmați a vă supune din nou cărnii!“ (Galateni 3, 19).

„Laoparte cu V. Test.“ nu poate însemna altceva decât: laoparte cu fățărnicia fariseilor, care vorbește așa puțin despre ceiace este lumină în V. Test., se alarmează în schimb și strigă atât de mult despre ceiace ar fi umbră. Care la propriul său popor vede numai lumina, iar la alte popoare și rase, numai întunerecul! La o parte cu imnele de blestem și de ură ale V. Test! Ura nu este o virtute creștină, ori împotriva cui s'ar îndrepta ura! Răsbunarea nu este alta decât o cădere din nou în vechiul iudaism! Laoparte cu înșelătoria lui Iacov! Laoparte cu goana după plăceri a Ecclesiastului în peregrinările tinereții lui! Trebuie, neapărat trebuie, să ne eliberăm de toate umbrele morale ale vechiului iudaism!

Cu cât mai brutal străbat la unele figuri ale V. Test. pasiunile firii nemântuite, chiar la partriarhii și antecesorii Domnului, cu atât mai mult, mai tare este suspinul — strigătul celor osândiți după Izbăvitorul! Cu toate întunecimile V. Test., în dorința după mântuire a omenirii dinainte de Christos, în el însă se află ceva impresionant de mare! Este această „stăruință întru nădejde!“ . Dreptii V. Test, nu L-au văzut, dar au crezut în El, în Izbăvitorul! Ei L-au întâmpinat din depărtări de veacuri cu iubirea și cu speranța lor!

Pentru aceia nu se cuvine: noi, copiii din apropiere, să rămânem în urmă! Să ne depărtăm de ei — să ne depărtăm de El! Se cade deci să ne pregătim sufletele în aceste zile de așteptare a Nașterii lui „ca să-L întâmpinăm și noi, și să-L primim cum se cuvine.

Fericiți cei ce-L doresc cu iubire — dorința lor se va împlini! Amin!

Valoarea socială a Vechiului Testament

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A se ceti în cartea Leviticul Cap. 19, 9—19:

„Când vei secera holdele din țarina ta, să lași o margine nesecerată și să n'aduni spicele rămase pe urma secerătorilor. Nici să culegi strugurii rămași și boabele căzute în via ta, după cules ! Să lași săracilor și străinilor ! Eu sunt Domnul Dumnezeu vostru ! Să nu furați, să nu mințiți, să nu vă înșelați unii pe alții ! Să nu juri strâmb pe numele Meu ca să nu necinstești astfel numele Dumnezeului tău ! Eu sunt Domnul !

Să nu asuprești pe aproapele tău și să nu-l nedreptățești ! Să nu oprești până a doua zi plata lucrătorului tău ! Să nu vorbești de rău pe un surd și să nu pui în calea orbului o piedică pentru ca să cadă. Ci să te temi de Domnul D-zeul tău ! Să nu faci o nedreptățire la judecată ! Să nu cauți la fața săracului și să nu pârținești pe nimeni din cei mari — ci să judeci pe aproapele tău cu dreptate !

Să iubești pe aproapele tău ca însuți pe tine ! Eu sunt Domnul ! Păziți legile Mele !“.

Sf. Scriptură a V. Test. este un dar al Sf. Duh, Duhul adevărului și este astfel școala premergătoare a ordinii religioase. Sf. Scriptură a V. Test. este un dar dela Duhul sfințeniei și este astfel școala premergătoare a ordinii morale. Sf. Scriptură a V. Test. este un dar dela Duhul dreptății și al iubirii și este astfel școala premergătoare a ordinii sociale.

În prima cuvântare a noastră de Crăciun am înfățișat valorile religioase și istorice ale V. Test.; în a doua cuvântare valorile morale; iar astăzi voim a relata despre valorile sociale ale V. Test. Social este ceiace se raportează la viața colectivă a omenirii și oferă o piatră de temelie pentru zidirea vieții publice, pentru alinarea suferinții săracilor, pentru relațiile insului în familie și în stat, pentru drepturile muncitorimii și dreptul public în genere, pentru ordinea economică a vieții personale și obștești. În deosebi două grupuri de cărți din V. Test. se referă la această problemă despre „valoarea socială a V. Test.“: Cele cinci cărți ale lui Moisi, care cuprind textul legilor sociale și cărțile pro-

feșilor, cari dau lămuriri și veghează la împlinirea acestor legi. În desvoltarea vorbirii mele voi lămuri ideile sociale respective în ordinea în care ele sunt înlănțuite în pericopa anume aleasă și pusă în fruntea acestei cuvântări, din cartea Levitic 19, 9—19.

S'ar ridica poate o nedumerire de partea unora: se poate predica la altarul creștin o temă care se referă la ideile ordinii juridice și economice a V. Test.? Este această temă compatibilă cu altarul? Mă grăbesc a răspunde: este! Fiindcă acelaș Duh, Duhul cel sfânt, carele este flacăra de foc a Evangheliei, a vorbit și prin profeții V. Test. În statul cel vechi teocratic, legile Statului erau legile lui Dumnezeu. Aceeiași carte, Tora mosaică, era la vechii evrei catehismul religiunii descoperite — totodată însă era ea cadrul legilor civile a Statului. Preoții erau slujitori ai altarului, erau totodată și mandatar, slujitori ai dreptului public. Profeții erau străjuitori ai ordinii religios-morale, erau totodată și făuritorii ordinii sociale. Nu voi ține o prelegere academică asupra acestui subiect. Dar o înfățișare onestă asupra acestei teme va fi, sper, și azi folositoare pentru viața personală a auditoriului nostru. Numai dacă Duhul, care a luminat pe profeți, ar lumina și azi inima și înțelegerea noastră!

I. Despre vechiul drept a săracilor!

Acelaș Dumnezeu care, în Evanghelie, s'a îndurat de poporul flămând în pustie, a orânduit și în V. Test. îngrijirea săracilor prin legi speciale: „când vei secera holdele din țarina ta, să lași o margine nesecerată și să n'aduni spicele rămase pe urma secerătorilor. Nici să culegi strugurii rămași și boabele căzute în via ta, după cules. Să lași aceștea săracilor și străinilor!“ . În cartea a cincea a Legii, în Deuteronom (24, 19—22) se repetă această lege pentru săraci, cuvânt cu cuvânt aproape. Stăpânul unui loc nu se cuvinte deci să fie avar și sgârcit, ca să culeagă ultimul spic din ogor și ultima boabă din vie; nici să scuture ultima măslină din grădină; ceiace rămâne pe urma culesului este

a săracilor și a trecătorilor pe cale. În forma plăcută și populară în care este formulată această lege, ea trebuie să fi avut desigur un rost și un efect educativ de prim ordin. Să ne imaginăm ce școală a grijei de săraci era fiecare cules de țarină-vie-grădină cu măslini, când părinții aduceau aminte copiilor această lege.

A doua lege pentru săraci era zecimea din venit, din trei în trei ani. În fiecare al treilea an trebuia fiecine care avea un ogor, o vie, un venit în natură să ia o zecime din produsul muncii lui și să o pună dinaintea ușei casei lui: pentru „Levitul“ (servitor de altar) carele n'are nici parte, nici moștenire cu tine; străinul, orfanul și văduva; să mănânce și să se sature, pentruca Domnul D-zeul tău să te binecuvinteze în toate lucrările pe cari le vei face cu mâinile tale“. (Deut. 14, 28 urm.).

O altă lege a anului sabatic cere: pământul în anul al șaptelea (din 7 în 7 ani) să se odihnească; nimeni nu-și lucrează în anul sabatic ogorul și via sa. Tot ceiace pământul, via, grădina produce dela sine nu se cuvine stăpânilor — ci este al slugilor, al lucrătorilor și al străinilor. (Levitic 25, 4—7)

Poate părea ciudat onora s'audă acum că porunca „iubește pe aproapele tău ca însuși pe tine“ nu este o descoperire nouă a Evangheliei, ci este poruncă cunoscută deja în legiuirea mosaică (Levit. 19, 18).

Tot așa de popular și educativ este prevăzut acest drept al săracilor și în cultul V. Test. Legea obliga pe mame să vină la templu în a 40-a zi după ce au născut primul copil și s'aducă jertfă un miel de un an pentru arderea de tot la altar, și un pui de porumbel sau o turturea pentru jertfa de curățire. Dacă însă femeia era săracă, ea putea aduce în loc de un miel, două turturele sau doi pui de porumbel. (Lev. 12, 7 urm.). Un om sau o femeie care au păcătuit în vreun fel, erau obligați să aducă jertfă o oaie sau o capră; dacă însă erau săraci și nu aveau de unde, ca să nu fie prea strâmtorați, puteau aduce și numai doi pui de porumbel

(Lev. 5, 6 urm.) ; dacă și atâta era prea mult, s'aducă măcar o mână de făină curată (Lev. 5, 11 urm.). Chiar săracul, carele n'avea nici cenușă în vatră, nu este, cum vedeți, îndepărtat dela dreptul intrării în templu și dela darul jertfelor izbăvitoare.

Această gingașă și socială considerație pentru săraci în V. Test. a rămas pilduitoare și pentru mai târziu.

II. Vechiul drept privat biblic.

A doua idee din pericopa ce am ales pentru începutul acestei predici ne prezintă schița, liniile de contur ale vechiului drept privat al V. Test. În porunca „să nu furați, să nu mințiți, să nu vă înșelați unii pe alții“, ca și în cele zece porunci, principiul dreptului privat de proprietate, acest stâlp de temelie al ordinii sociale, este recunoscut și apărat cu sigiliul puterii și voinței lui D-zeu. Nu este mult de când din rândurile comuniste ni se striga ca o amenințare: proprietatea privată este un furt din bunurile poporului! Din fericire, astăzi, aceste voci au amuțit. Când țara Canaanului a fost măsurată și împărțită, afară de seminția preoțească a lui Levi, fiecare seminție a dobândit anume parte de țară pe care a împărțit-o familiilor fiecărei seminții. Această împărțire gospodărească-economică a țării sfinte la familii avea totdeodată și o semnificație religioasă : această împărțire cu o parte din pământul făgăduinții, era pentru fiecare familie și o chezășie că familia va avea o parte și din împărăția Celui Uns, la plinirea vremurilor. Ideile economice erau astfel inseparabile de ideile religioase.

2. Legea și profeții au intervenit nu numai pentru drepturile lui D-zeu în viața publică, ci ele au orânduit și apărat totdeodată și drepturile omului: respectul demnității omenești, dreptul omului la onoare și libertate, egalitatea oamenilor fără alegere și fără alte preferințe. Unde este respectul față de Dumnezeu este totdeodată și respectul față de om. Personalitatea morală a insului păstrează propria responsabilitate în cercul familiei. Oricât de tare este

legătura insului cu familia, totuși Legea mosaică prescrie o proprie responsabilitate morală a fiecăruia în sânul familiei: „fiecarele trebuie să piară pentru vina lui“. „Să nu omori părinții pentru vina copiilor!“ Să nu omori copiii pentru vina părinților!“ (Deuter. 24. 16).

Asemenea profeții au vestit din nou și tălmăcit această lege: „Fiul nu are să poarte vina tatălui, nici tatăl vina fiului său!“ (Ezechiel 18, 20). Această responsabilitate proprie este și mai mult accentuată în Evanghelia, unde fiecarele trebuie chiar să se despartă de familia lui pentru Christos. (Mt. 10, 35).

Personalitatea morală a insului își păstrează dreptul libertății lui față de masă, de mulțime. Fiecarele are dreptul să respingă dictatura stradei.

Este și rămâne măreț și sfânt cuvântul, ca o Evanghelia a libertății umane, carele stă scris în Lege: „să nu te iei după mulțime ca să faci rău! La judecată să nu mărturisești trecând de partea celor mulți, ca să abați dreptatea!“ (Escad. 23, 2). Este un abuz al libertății „a face din libertatea aceasta, haină a răutății“ (I Petru 2, 16). Dreptul libertății personale deci este și rămâne sfânt.

Personalitatea morală a insului își păstrează valoarea ei distinctă și față de Statul politic. La popoarele din jurul lui Israil era cunoscută numai forma politică a statului absolut, în care insul se pierdea în mulțime fără urmă, cum se topește picătura de apă în mare.

Așa era la Asirieni, așa la Faraonii Egiptului.

Dreptul privat la Evrei, dreptul mosaic, n'a sfărâmat legătura dintre ins și colectivitate, nici n'a răsturnat valoarea legii fundamentale a priorității dreptului public în Stat, față de dreptul și interesul particular. Dar aceasta nu va să însemne o disprețuire, o despuiere ori silnicie pentru nimeni. Fiecare trebuie să se încorporeze și să se însumeze ființei și ordinii Statului, dar aceasta nu înseamnă nicidecum o prăbușire a personalității umane la starea de sclavie, care este anularea personalității. Sf. Scriptură istorisește

despre Ahab regele, care a vrut într'un moment dat să-și rotunjească proprietatea lui și să cumpere viișoara sârmanului Nabot din vecinătatea proprietății regale. Însă Nabot nu vrea să vândă mica lui moștenire dela părinți. Atunci Isabela regina, un diavol cu chip de femeie, a născocit mărturii mincinoase asupra lui Nabot și după un scurt proces, Nabot a fost ucis cu pietre și via lui a trecut în stăpânirea regelui. Însă așa nedreptate și nesocotire a unui așa elementar drept omenesc, curând și-a găsit o cumplită sancționare din partea lui Dumnezeu. (I Regilor 21, 1—19).

3. In afară de cadrul care cuprinde drepturile și îndatoririle sociale propriu zise ale omului între care a nu jura, a nu minți, a nu înșela pe nimeni, există și un cadru mai larg al acestor drepturi și datorii sociale care, dacă nu sunt scrise pe cele două tabele cu legi, sunt însă scrise pe lespezile inimii omenești. Pericopa noastră ne înfățișează două exemple neasemuit de pilduitoare din această categorie de drepturi și îndatoriri: „să nu vorbești de rău pe un surd, să nu pui în calea orbului o piedică care l-ar face să cadă! Ci să te temi de Domnul Dumnezeuul tău!”. Chiar dacă surdul nu aude batjocura ta, o aude însă Domnul. Și dacă orbul nu vede piatra ce tu i-ai pus-o pe cale, dar D-zeu vede răutatea inimii tale. Pentru aceia avertismentul: „ci teme-te de Domnul D-zeul tău!”.

Legiuitorul nu a putut desigur să înșire toate cazurile ordinii morale a dreptului. Este deajuns însă această gingășie morală care transpiră în aceste singure două pilde, ca să învețe și să inspire tot acel sentiment de prevenire și delicateță morală necesar conviețuirii sociale a obștei.

III. Vechiul drept muncitoresc biblic.

A treia idee diriguitoare de drept din pericopa noastră privește dreptul muncitorimii: „să nu oprești până a doua zi plata lucrătorului tău!”. Acest sublim cuvânt despre valoarea socială a muncii și despre drepturile - îndatoririle sociale ale stăpânilor și lucrătorilor strălucește pe cerul an-

tichității biblice ca un vulcan pe munte. Profetii au talmăcit și această poruncă a legii mosaice: „Vai celui ce lasă pe lucrător să lucreze degeaba și nu-i dă plata lui!” (Ieremia 22, 13). Cartea cărților recunoaște și statornicește astfel valoarea morală a muncii în vremea în care era precumpănitoare mentalitatea că munca este o sclavie! Aceiași lege care a poruncit Sabatul ca zi de odihnă pentru toți, a preamărit totodată și a prețuit munca ca o înaltă vrednicie și datorie morală: fiecarele, nu numai sclavul, să-și dobândească prin propria-i muncă satisfacerea trebuințelor lui de viață, să guste fructul ostanelilor lui (Psalm 128, 2) — și să nu se lase a se hrăni cu pâinea cerșitului și a milei altora. Făina în casa oricărui nu se va înmulți zilnic în chip minunat, cum s'a înmulțit ea odată în casa văduvei din Sarepta.

Această prescripție biblică a dreptului care se cuvine muncii, să fie plătită prompt și după cuviință, care a rupt chiar numai principial lanțurile sclaviei, este și rămâne un mare fapt în istoria culturală a omenirii: „să nu oprești până a doua zi plata lucrătorului tău!”. In alt loc iarăși se cere „a nu amâna plata” (Deuter. 24, 14) și cartea Tobia (4, 15) aceiași repetă: „trebuie să plătești lucrătorului cât mai curând ceia ce i se cuvine — și plata lucrătorului să nu întârzie în mâinile tale!”. Catehismul creștin este în plină concordanță cu Scriptura când pune păcatul neplătirii muncii efectuate între păcatele strigătoare la cer.

Această lege a vechiului drept muncitoresc biblic, socotim, trebuie să fie reactivă și astăzi chiar, în conflictele de muncă din industrii și profesiuni, când plata cuvenită muncii se lasă adesea așa mult așteptată, până la desnădejde, până la revoltă.

IV. Ideia și practica justiției în Vechiul Testament.

In construirea ordinii sociale, pericopa noastră continuă a vorbi și despre justiția contemporană biblică (V. Test.): „Să nu asuprești pe fratele tău și să nu-l nedreptățești! Să nu faci nici o nedreptate la judecată, să nu cauți la fața să-

racului și să nu părăsești pe nimeni din cei mari — ci să judeci pe aproapele tău cu dreptate!“.

Dreptatea nici într'un fel pângărită în administrarea justiției publice este temelia cea mai tare a ordinii sociale. În muștrările lor profeții au fost aprig neîngăduitori cu îndepărtarea dela poruncile lui D-zeu, cu perversiunea morală, în special a marelor orașe; cu setea de câștig și cămătăria, cu exploatarea și jefuirea celor tari în paguba celor mici și umili. Dar mai ales au strigat ei muștrări de foc: când în administrarea dreptății publice dreptatea însăși a fost jertfită cine știe cărei preferințe; când sârmanul a fost osândit din pricina sărăciei lui, când cel puternic a fost socotit drept din pricina averii lui; când s'a vărsat și a curs sânge nevinovat și dreptatea se vinde cu bani și cu daruri. (Ezechiel 22, 12 și alte multe locuri).

În special este apărată dreptatea săracilor, străinilor, văduvelor și orfanilor, cari altminteri, în afară de Lege, n'ar avea nici o apărare. Profeții au intervenit de fapt întâiu și mai ales pentru cei economicizește și social slabi (Isaia 10, 1 urm.; Ieremia 22, 3 ș.a.m. locuri). Ei n'au cruțat în muștrările lor amenințătoare nici pe regi, nici pe preoți. „Nu vreau să știu de jertfele voastre, zice Domnul, dacă voi nu căutați dreptatea, nu ajutați pe cei împovărați și nu lăsați orfanul să-și dobândească dreptatea sa“ (Isaia 1, 10—17).

2. Ca și în domeniul dreptului public, tot astfel Legea și interpretii ei, proroocii, au revendicat dreptul și dreptatea în viața de toate zilele, în tot complexul ei de interese și de acțiuni. „Cumpăna înșelătoare este urâciune înaintea Domnului!“ (Prov. 11, 1; 16, 11; 20, 23). „Cumpăna trebuie să fie dreaptă, măsura dreaptă“ (Levitic 19, 36). „Să fie blestemat cine mută hotarul vecinului său ca să-și mărească ogorul său!“ (Deut. 27, 17).

3. Dreptul penal biblic cuprinde multe prescripțiuni cari pot apărea sensibilității creștine moderne dure, oarecum sălbatece. De când însă s'a descoperit dreptul penal a lui Hammurabi, scris în scriere cuneiformă, treizeci de veacuri

înainte de Christos — contimporan deci cu Abraham — suntem în putință să comparăm dreptul penal biblic cu o legislație păgână străveche. Vechiul drept penal babilonean cuprinde, alături de câteva legiuiri cu caracter social, penalizări cari deadreptul înmărmuresc : o mărturisire mincinoasă înaintea judecății și furtul sunt pedepsite cu moartea (paragr. 3 și 8) ; copiilor răi li se taie limba sau alte schilodiri (par. 192—195 ; cârciumăreasa care închiriază casa ei unor complotiști, își pierde viața (par. 108 urm.). Se taie mâna doctorului care n'a reușit o operație (par. 218.). Din astfel de prescripțiuni se vede sălbătăcia de fiară a păgânismului. Dreptul penal biblic, deși n'a rupt cu toate urmele vechei culturi, stă totuși pe o treaptă mai înaltă în comparație cu vechiul drept babilonean. Cu excepția unui singur caz de crimă deosebit de gravă, pedeapsa schilodirii este strict interzisă. Pedeapsa uciderii cu pietre, care nouă ne apare deadreptul barbară, era îngăduită numai în cazul crimelor celor mai mari : hula lui Dumnezeu, călcarea Sabatului și adulterul. Lapidarea este singura pedeapsă cu moartea prevăzută în dreptul penal biblic și ea este executată, în caz de vădită vină, cu participarea întregii comunități, nu de un singur executor. În concepțiunea biblică atari păcate strigătoare la cer sunt ca o vină de moarte care apasă asupra întregului popor și pentru aceia trebuie să participe tot poporul, toată comunitatea, la executarea osândeii cu lapidarea, pentru a spăla această vină de moarte. Dreptul penal biblic nu s'a ridicat până la înălțimea Evangheliei — dar nici nu s'a coborât în adâncurile îngrozitoare ale păgânismului.

V. Vechea învățătură și ordinea economică a V. Test.

În această ordine de idei să amintim numai trei legiuiri : Mai întâi legea contra cămătăriei celor mari și tari. Profetul clasic, marele Isaia, strigă un sguduitor „vai !“ acelor încălcători de bunuri cari se îmbogățesc exploatând situațiile economice critice ale celor slabi și mici jefuindu-i de avutul lor ; păcatul lor este strigător la cer. „Vai celor ce înșiră

casă de casă și ogor de ogor până nu mai rămâne loc! Dar ce: voi locuiți singuri în țară? Asta e strigător la cer, zice Domnul oștirilor!“ (Isaia 5, 8 urm.). La temelia acestei urgii împotriva cămătăriei celor puternici stă deocamdată o preocupare economică: în felul acesta, cu pauperizarea mulțimilor, va veni vremea când poporul în mod firesc se va împărți în două tabere cumplit vrăjmașe. De o parte un nesuferit capitalism, de alta o insuportabilă sărăcie a maselor proletare. Dar mai ales la temelia acestei sfinte mâinii a profetului stă preocuparea religioasă: cu bucățița de pământ sfânt jertfit lăcomiei voastre nestăpânite, fiecare familie sărăcită de voi pierde și chezășia unei împărțări din împărăția Celui Uns, la „plinirea vremii“.

A doua lege se 'ndreaptă împotriva datoriilor agricole. În fiecare al șaptelea an, numit anul iertării, se prescriu datoriile, se sting împrumuturile; oamenii, cari siliți de nevoi în acești ani au devenit sclavi, dobândesc libertatea (Deuter. 15, 1—12). În fiecare al 50-lea an, anul jubiliar, toate bunurile, sub orice formă înstrăinate, se restituiesc foștilor proprietari sau la urmași (Levit. 25, 23—31).

Prin aceste prescripțiuni economice este oprită îndatorirea excesivă a bunurilor și se creiază condițiile proprii nivelării, împăcării conflictului de natură economico-socială în popor. Ideia este evident o idee profund socială, deși realitatea a rămas mult în urma ideii salvatoare. După exil Ieremia sili cu forța pe cămătarii spoliatori să cedeze foștilor stăpâni bunurile de nevoie înstrăinate (Neemia 5, 1—12). La noi, după războiu, s'au vândut în Bavaria de sus bunuri rurale care de secole au fost stăpânite de-aceiași familie. Fiii au căzut în războiu, părinții bătrâni n'au mai putut lucra și chivernisi singuri ogorul și astfel întregul bun familiar secular a căzut în mâna unui străin, care n'a pierdut nimic în război. După legea mosaică această nelegiuire ar fi fost cu neputință: familiile înrudite cu familia ai căroră fii s'au jertfit pentru patrie să-și vadă jefuit bunul lor, bunul lor secular!

A treia lege economică prevede sancționarea cămătă-

riei cu bani, împrumutul cu camătă. În legea mosaică (Deut. 23, 30) era oprit să ia cineva dobândă dela un conațional în suferință, care s'a împrumutat având o nevoie. Profetii numesc această dobândă camătă. „Celui de-un neam cu tine să-i împrumuți ceiace lui îi trebuie fără camătă!“ În spiritul acestei legi s'așează cântărețul Psalmului 14 (15) sub porțile templului și strigă celor ce intrau înăuntru: „Cine dintre voi împrumută banul lui cu camătă“ nu trebuie să se înfățișeze înaintea Domnului. Dela neguțătorul străin era îngăduit să ia Israiliteanul dobândă (Deut. 23, 19 urm.), fiindcă acest împrumut se făcea, negustorului fenician de pildă, pentru câștigul negustorului, nu pentru alinarea cine știe căror trebuințe economico-sociale. Este greu de precizat cât de departe s'a realizat această oprire a cametii în viața de toate zilele a lui Israil. În orice caz, valoarea ideii rămâne: este o idee fundamentală, profund socială, a economiei politice a V. Test.

S'au descoperit în scriere cuneiformă documente babilonene contimporane, din care se vede că era permis a se lua o camătă până la 30%! Ca ziua de noapte așa stau față în față Biblia și Babilonul — și în această privință. În Biblie speculantul de grâne este blestemat (Prov. 11, 26) și camăta este oprită; în Babilon dimpotrivă, ordinea economică este abandonată în mâinile cămătarilor și exploatarelor!

VI. Temeliile religioase ale ordinii sociale a Vechiului Testament.

Valorile ordinii sociale — dreptul săracilor, drepturile omului, drepturile muncii, justiția și ordinea economică a vieții sociale — sunt totdeodată pentru Sf. Scriptură valorile ordinii religioase: „legile Domnului“. Pentru aceia auzim noi de patru ori repetat în pericopa noastră adaosul „Eu sunt Domnul“ — și la prescripțiunile economice avertismentul: „păziți legile Mele!“ (Levitic 19, 19). Să n'aduni spicele pe

urma secerătorilor, să lași acestea săracilor și străinilor, fiindcă Domnul v'a dat vouă țara aceasta mănoasă și holdele țarinei voastre. „Imparte-ți pâinea cu cel flămând și adu în casă pe nenorociții fără de adăpost — fiindcă voi înșivă sunteți ca niște invitați la masa lui Dumnezeu! (Isaia 58, 7—9). Peste tot credința comună în Dumnezeu apare a fi temeiul principal al apropierii și concilierii între bogat și sărac: „bogatul și săracul se întâlnesc. Domnul i-a făcut pe amândoi“ (Prov. 22, 2). Să țineți seama de drepturile muncitorului, fiindcă acelaș D-zeu a făcut și pe cel ce tocmește lucrul și pe cel ce lucrează (Iov 31, 13). Să fiți cu luare aminte la jurământ, această puternică temelie a întregii dreptăți (justiții), căci el este întărit cu numele lui D-zeu și jurământul mincinos este o pângărire a numelui lui D-zeu! (Levitic 19, 12). Să nu te atingi de dreptul străinului, fiindcă și tu ai fost străin, rob în țara Egiptului! (Dent. 24, 17).

Și iată cum ideia ordinii sociale se întemeiază peste tot pe ideia religioasă.

Sensul Sfințelului Cărți este: căderea din credința în D-zeu este cea mai adâncă rădăcină a suferinții sociale — iar întoarcerea la D-zeu este singura izbăvire din această suferință. Ordinea socială și ordinea economică a vieții nu mai atunci sunt în cea mai perfectă rânduială și stare, dacă ele se vor întemeia pe temelia de stâncă a Legii de pe Sinai. Umanitarismul, această atât de mult trâmbițată filantropie, va fi numai atunci o realitate corespunzătoare faimei și numelui, când ea va fi inseparabil legată de credința în Dumnezeu, nu se va despărți de religie și nu se va socoti chemată să suplinească religia lui Dumnezeu. Leagănul umanitarismului este în Palestina, nu în Helada! Drepturile omului nu vor fi disprețuite acolo unde drepturile lui D-zeu vor fi prețuite. Credința și respectul cuvântului, sinceritatea oamenilor acolo vor înflori mai ales, unde va înflori și credința în D-zeu și fidelitatea față de Dumnezeu. Acolo unde ordinea supranaturală a revelațiunii va fi socotită și prețuită, acolo va fi și ordinea firească mai asigurată și apărată împotriva

convulsiunilor. Ordinea socială și religioasă, ordinea economică și morală sunt deci inseparabile.

Nu rechemăm, nu vrem să reactivăm astăzi ordinea mozaică a vieții și a orânduirilor de atunci. Nu încercăm să reactivăm vechiul drept biblic și să modelăm justiția epocii noastre după chipul justiției iudaice. Evanghelia „a împlinit“ și le-a dat formă desăvârșită acestor norme și forme. Creștinismul a restaurat multe din cele ce au fost chiar în iudaismul biblic denaturate, în puritatea lor primară și sfântă. De pildă căsătoria, cel mai social fapt în viața socială a unui popor, a fost restaurată de Christos în toată puritatea și vrednicia ei primară. „Pentru împietrirea inimii lor“ s'a permis celor din V. Test. să dea femeilor lor carte de despărțire, să le lase și să-și ia alte soții. „Dar Eu zic vouă“, zice Christos, „cine și-ar lăsa soția pentru altă pricină decât numai pentru adulter și-și ia altă soție, preacurvește“. (Mt. 19, — 9; Mc. 10, 2—12). Ideia de credincioșie a dobândit astfel în Ev. un sens mai adânc și o sfințire mai înaltă — legea progresului este valabilă și cu privire la împărăția lui Dumnezeu. Ucenicii Evangheliei nu trebuie dar să se întoarcă la iudaism în ce privește căsătoria. A te despărți de o femeie care ți s'a încredințat în plină formă de drept, este a cădea în iudaism, este o întoarcere la legea civilă mozaică.

Nu rechemăm, nu vrem să reactivăm deci dreptul și ordinea juridico-morală mozaică. Vrem însă a se recunoaște că Sf. Scrieri ale V. Test. au oferit prețioase și durabile pietre de zidire pentru ordinea social-morală a tuturor timpurilor. Forma lucrului social, legislația socială, în cursul vremii s'a transformat, în parte, ca de pildă asistența săracilor și concepția dreptului. Ideile fundamentale ale cărților sfinte ale V. Test. au rămas însă; ele sunt azi încă bunuri culturale universale și prețioase moșteniri în patrimoniul umanității. Acest bun spiritual-moral este așa singular și particular la Israil, între toate popoarele antichității păgâne, încât trebuie să zicem: popor al lui Israil! aceasta nu este recolta ta, crescută în grădina ta! Aceste „vai“-uri asupra cămătăriei celor

tari, lupta aceasta împotriva îndatoririi excesive agricole, opreliștea oricărei camete hrăpărețe — nu este duh din duhul tău! Cine nu crede în inspirațiunea divină a cărților V. Test. și nu socoate aceste cărți cuvânt dumnezeesc și revelație d-zeiască, acela trebuie să considere poporul lui Israil ca un popor mai presus (Übervolk) de toate popoarele lumii! Nu este altă alegere decât acest ori-ori! Ori credem în inspirațiunea divină a cărților — ori trebuie să declarăm lui Israil: „tu ești cel mai genial popor al întregii istorii umane!“.

Noi credem în inspirațiunea Cărților! Noi credem că ce a vorbit și a scris prin gura și prin mâna profeților este Duhul lui Dumnezeu!

În credința aceasta strigăm și iarăși strigăm: popor german! Ține, păstrează ceiace ai! Nu disprețui, nu-ți scape din mâini această moștenire de preț a Cărților care sunt sfinte! Și nu îngădui să fie alungat învățământul cărților sfinte din școala germană! Aceasta ar fi pentru copiii noștri un furt ireparabil! Amin!

BCU Cluj Central University Library Cluj

Piatra unghiulară între iudaism și creștinism

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In multe rânduri și în felurite chipuri a grăit Dumnezeu către părinții noștri mai înainte, prin prooroci. Iar la plinirea vremii El ne-a grăit nouă prin Fiul...". (Epistola către Evrei 1, 1 urm.).

Praznicul Nașterii Mântuitorului este învăluit de o sfântă înduioșare și bunăvoință între oameni. Să cugetăm numai la fericiții copii — cum stau cu ochii strălucitori, cu inima cutremurată de această sfântă bucurie lângă pomul cu daruri și cu lumini! Să cugetăm la atâți oameni în toată firea, tălăzuiți de mizeriile vieții, cum plâng în noaptea aceasta când își aduc aminte de tinerețea fără griji de odinioară! Să cugetăm la toți cei din închisori și atâția nenorociți ale căror suflete în noaptea aceasta și ele se 'nduioșează mai mult ca'n orice altă zi și alt prilej!

Numai trei feluri de oameni tulbură această sfântă înduioșare și bucurie de Crăciun. Ușuratecii, superficialii cari pentru pomul de Crăciun, pentru darurile cari se fac, pentru atâtea alte tradiții la cari ținem, uită ceiace este mai de preț la acest praznic, uită pe Christos. Nici nu se gândesc la El! Inșă pom de Crăciun fără credința vie în sfântul Prunc nu este alta decât coaja unui rod fără fruct! Alții, tăgăduitorii lui Christos, declară taina Crăciunului mit și legendă, și fără valoare istorică relatările Evangheliei despre Christos. Inșă Evanghelia despre Fiul cel Unul născut al Fecioarei nu este mit, nu este legendă, ci este plin fapt istoric, — deși e taina Dumnezeirii — păstrat luminos în documente ele însăși istorice, în Evanghelii. In fine alții, copilăroșii, cari altminteri sunt suflete pioase, vorbesc dulce și cântă melodios de Isușelul, de îngerușul; amestecă Evanghelia cu fel și fel de legende. Desigur cu copiii avem să vorbim ca copiii și înșiși noi trebuie „să ne facem ca unul din ei“, nevinovați ca copiii. Inșă să nu uităm: „cei mari trebuie să mănânce mîncări tari“ (Evrei 5, 13 urm.). Crăciunul trebuie să fie sărbătoare și pentru cei mari, cunoscători — nu numai pentru copii. Să nu tăgăduim în felul acesta linia caracteristică bărbătească și hotărâtă a Creștinismului!

„Eu sunt alfa și omega, începutul și sfârșitul, zice Domnul D-zeu“, în cel dintâiu și cel din urmă capitol al tainicei descoperiri, în Apocalipsa (1, 8, 21; 21, 6; 22, 13). Lucrările lui D-zeu nu se opresc la jumătatea drumului. Dacă în lucrul mântuirii a zis Domnul odată ALFA, a făcut adică începutul în revelația V. Test., atunci El își va continua lucrarea Sa până la urmă, până la OMEGA, în descoperirile Testamentului cel nou. „În multe rânduri și în felurite chipuri a grăit Dumnezeu către părinții noștri, mai înainte, prin prooroci. Iar la plinirea vremii El ne-a grăit nouă prin Fiul“. Căci Christos este „sfârșitul Legii“ (Romani 10, 4) este Omega, în care sfârșesc, inundează făgăduințele V. Test. Însă același Christos este Alfa din care și de unde isvorăște fluviul mântuirii N. Test. Christos închide deci porțile templului vechiu și totodată deschide porțile împărăției lui D-zeu celei noi. El concediază profeții și cheamă pe apostoli. El personal este împlinirea, cheia de boltă a V. Test., este și ctitorul, piatra unghiulară a noii clădiri, a N. Test. Este personal tranziția de la iudaism la Creștinism.

I. Christos — Omega Vechiului Testament.

Christos este împlinirea V. Test. Într'o profeție mesianică, din depărtări de veacuri, El este salutat ca fiind El „creștetul dealurilor vecinice“. Această prevestitoare salutare pentru Unsul Domnului răsună din toate corturile patriarhilor, aceste culmi de înălțime în negura vremurilor, din toate simbolurile mesianice, din toți Psalmii, din toată liturgia vremurilor biblice. Suspinul după mântuire crește continuu din ce în ce mai tare, de la al treilea la al șaselea ceas, de la al șaselea la al noulea. În ceasul al unsprezecelea, asupra țării făgăduinții domnea o înmărmurire ca aceia care stăpânește firea când în răsărit strălucește încă deasupra muntelui lucefărul dimineții și din clipă în clipă s'așteaptă soarele să răsară. Când cel din urmă dintre profeți Sf. Ioan Botezătorul, își rostea la apa Iordanului predica lui pregătitoare pentru venirea Mesiei, în revărsarea mulțimilor, ofi-

cialitatea iudaică îi pune lui Ioan, solemn, întrebarea: „tu ești Cel ce are să vină sau mai trebuie să așteptăm să vină altul?” (Lc. 7, 19 urm.). Și când au fost chemați cei dintâi ucenici, alergară unul la altul cu buna veste: tu ai auzit? Tu știi? „Am aflat pe Cel despre care a scris Moise în Lege și prorocii!” (Ioan 1, 45).

Toate acestea sunt semne vădite care ne dovedesc cât de greu erau împovărate și sguđuite sufletele de dorința și așteptarea Mesiei, Isbăvitorul. Isaia profetul îl face pe Mesia să vorbească: „Duhul Domnului peste Mine, căci pentru aceasta M'a uns și M'a trimis, ca să binevestesc săracilor, să vindec pe cei cu inima sdrobotită. să vestesc celor robiți iertarea, celor din temniță eliberarea, și anul de împăcare al Domnului!... (Isaia 61, 1—3).

Iar la plinirea vremurilor, Iisus, când a intrat în sinagoga satului Său, Nazaret, a cetit acest loc din Isaia, a închis cartea și a zis: „astăzi s'a împlinit cuvântul acesta pe care l-ați auzit cetindu-se!” (Lc. 4, 16—21). Ca asta a declarat El însuși solemn-oficial: Eu sunt împlinirea, Eu sunt Omega profețiilor mesianice!

În cursul veacurilor de așteptare, desigur, de multe ori s'a înălțat către Cer întrebarea: dar unde este El oare? De ce se lasă El așa mult așteptat?! De ce s'a născut oare așa târziu Mântuitorul lumii? „Tatăl Meu totdeauna lucrează!” (Ioan 5, 17). În desvoltarea și în realizarea d-zeescului plan al mântuirii nu este nici o întrerupere, dar nici o pripă. Nici o pauză, dar nici săritură. Oamenii, a căror viață este așa de scurtă, au putut să simtă dureros acest încet curs de întâmplări și nerăbdători să întrebe: „dar Doamne! de ce așa târziu?!”. Cel vecinic însă, înaintea Căruia o mie de ani sunt ca o zi, își ține privirea ațintită spre Betleem și presărează luminoase pietre indicatoare de drum pe calea de veacuri cunoscută lui, spre Betleem. Omul a fost zidit numai după ce au luminat soarele și stelele pe cer și după ce firea toată a fost orânduită și pregătită să-l poată primi pe om, regele firii. Tot astfel și Dumnezeu-Omul a venit și s'a în-

trupat, când după o îndelungată pregătire, făclia profețiilor mesianice ardea cu tărie și lumea era deplin gata să primească și să întâmpine pe Mântuitorul, Regele ei.

Nu tot întrebați deci: de ce așa târziu s'a născut Mântuitorul lumii? El n'avea să fie doar numai rouă din cer și dar de sus! El trebuia să fie și „rodul țării Lui“ (Isaia 4, 2). El nu era doar să vină în lume așa, ca o săgeată de iute; ci să și crească din pământul țării Lui, încet, așa încet ca o plantă. Afară de aceasta omenirea păgână trebuia să soarbă mizeria înstrăinării de Dumnezeu până la drojdia cea mai amară. Ea trebuia mai întâiu, în goana după fericire, să cerce și să cerșească la toate porțile pământului — ca să vină apoi singură omenirea la cunoștința fiului pierdut: pentru noi nu există mântuire de sine. Pe lungi căi rătăcitoare s'a depărtat omenirea păgână de Dumnezeu. Pe calea unei îndelungate îndrumări avea să fie iarăși adusă, de nesfârșita îndurare d-zeiască, la îmbrățișarea Părintelui. Cărmuirea educativă divină a avut și ea, pentru noi, nevoie de timp. Iată pentru ce s'a născut așa târziu Mântuitorul.

Christos este răscumpărarea V. Test. Oamenii pot și după moartea lor să mai dureze cumva în copiii, în ucenicii, în operele lor. Ba, poate, un monument al lor să mai arunce o vreme o umbră într'un colț de lume. Dar niciodată nimeni dintre oameni n'a fost prevestit cu mult înainte de nașterea lui, cu veacuri mai înainte, cum a fost prevestit Pruncul din Betleem. Chiar pentru oamenii pe cari istoria îi numește mari, nimeni nu i-a prevestit și preaslăvit — mai înainte de naștere. În vreme ce, cu veacuri mai înainte, strigăte de izbăvire și imnuri de slavă răsună și Il întâmpină pe Pruncul carele s'a născut la Betleem. Singur faptul acesta este dovada dumnezeirii lui Dumnezeu-întrupat, ca o Evangheligie, o dovadă într'adevăr că Christos este, în tot cursul istoriei lumii, singurul Supra-om peste oameni. Supra-om, fiindcă și după aproape două mii de ani dela moarte, urmele Lui nu s'au șters. Supra-om, fiindcă El deja cu zecimi de veacuri înainte de

naștere a condus poporul ca „înger al legământului“; El singur a hotărât în care popor și din care maică se va naște.

Christos este Mântuitorul lumii în cel mai larg sens, pentru întreaga lume, pentru omenirea cea dinainte și pentru cea de pe urmă. „Așa fu bine plăcut Tatălui, să împace toate prin Fiul Său, toate cele din cer și pe pământ, făcând împăcarea prin sângele Fiului Său, pe Cruce“ (Coloseni 1, 19). A cugeta la mântuire numai pentru lumea de după El, ar fi din parte-ne o cugetare mărginită, o miopie. Sfântul Copil a întins în peșteră mâinele Lui în toate părțile, ca și pe Cruce, de par'că zice: „pentru voi toți!“.

Cursul istoric al mântuirii este așa orânduit ca o procesiune: Mântuitorul în mijloc. Omenirea de dinaintea Lui merge înaintea Lui cu cântarea prevestitoare: „măine vom vedea noi mărirea Domnului“. Omenirea de după El îl urmează cântând: „noi am văzut mărirea Lui!“.

Istoria mântuirii nu este numai judecata lumii, cât mai ales este mântuirea lumii. Și pentru darurile îndurării d-zeești dinainte de El, tot Lui este a se mulțumi, Lui, Mântuitorului! Ar întreba poate careva: cum este cu putință s'adune cineva fructele unui pom mai înainte ca să fie răsădit pomul?! Răspund: dacă sf. Fecioară Maica, cu 50 sau 60 de ani înainte de moartea Fiului Său, a rămas cruțată, păstrată sfântă și neprihănită, plină de grație cu privire la moartea izbăvitoare ce-avea să urmeze pe Cruce, — atunci tot astfel de bine putem crede și înțelegem cum oamenii V. Test. au putut socoate să-și răcorească setea din isvorul care era să curgă abia peste 500 sau 5000 de ani mai târziu, la picioarele Crucii. Dacă înainte mergătorul a putut fi sfințit la sânul maicii lui mai înainte de moartea Domnului — atunci iubirea cea spre mântuire a lui Dumnezeu a putut să împărtășească și altor oameni, cu mult înainte, o arvună din izbăvitoarele daruri ale Crucii! Intreață istoria lui Israil, alegerea și făgăduințele date lui, Legea și celelalte sfinte scrieri, cultul și toate minunile vieții lui printre neamuri, toate acestea

sunt ca un împrumut, o arvună a Crucii. Cuvântul despre arvună este „ca orice vremelnicie numai o pildă“.

S'a pus și această întrebare: „de ce oare Dumnezeu n'a lăsat omenirea să moară îndată după ce a păcătuit întâi?“ Intr'adevăr! Dacă numai pentru atât s'ar fi născut omenirea, numai ca să moștenească blestemul păcatului, să-și mâne un trai mizerabil între pălămidă și spini, mama să nască în cumplite dureri, în iscodirea nesfârșită a șarpelui ispitei — atunci, într'adevăr, omenirea nu ar fi putut dori o soartă mai bună, ca o izbăvire ea însăși, decât: îndată după păcat să fi și murit. Astăzi însă peștera și Crucea răspund altminteri: dar nicidecum! Nicidecum n'ar fi fost mai bună moartea! Fiii lui Adam aveau să trăiască nu numai ca să moștenească blestemul, osânda păcatului și ispitele șarpelui, cât mai ales: ca s'aștepte și să se pregătească a merita iarăși binecuvântările iertării d-zezești. În această lumină: ce mare ni se înfățișează Mântuitorul lumii! Alfa și Omega întregii istorii a lumii! Mana V. Test. — pâinea vieții, Euharistia N. Test.!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II. Christos — Alfa Noului Testament.

Cu toată conducerea grației în V. Test. poporul lui Israel n'a cunoscut, n'a înțeles ceasul cercetării lui. Emanoil la ai Săi a venit, ai Săi nu L-au primit. Semnul care trebuia să fie pentru toate popoarele ca un stindard-apel al Regelui mesianic, s'a făcut „semn de împotrivire“ (Lc. 2. 34).

În cursul vieții lui Israel s'a adevărit din ce în ce mai mult, ceiace a proorocit Isaia (6, 13): pentru împărăția cea nouă a mai rămas numai „un rest, o rămășiță“, mica ceată a Apostolilor și a celorlalți ucenici; în vreme ce marea mulțime a poporului Său se întoarse dela Mesia, cu strigătul: „sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!“ (Mt. 27, 25). Atunci cunoscă Domnul, că nu mai trebuie să toarne vinul cel nou în vasele cele vechi. Atunci Domnul, plângând asupra Ierusalimului, cu suflet adânc cutremurat, s'a despărțit (pentru totdeauna) de V. Test. și a instituit, în paharul

sângelui Său, Legământul cel nou și vecinic. (Lc. 22, 20). Atunci El Omega iudaismului biblic a V. Test. a devenit Alfa creștinismului. Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii V. Test. a devenit și s'a făcut piatra unghiulară a N. Test. (Ps. 117/8, 22). La fel Apostolii (Efeseni 2. 20 urm.) și rugăciunile Bisericii îl numesc pe Christos „piatra unghiulară“ care unește pereții noii zidiri.

În Evanghelia despre copilăria lui Christos sunt vestite deja legile fundamentale ale noii împărății. Emanoil s'a născut Prunc, ca să tălmăcească astfel misterul tainei înomenirii Omului (der Menschwerdung des Menschen). Ca să adeverească, să documenteze relația-contingența sângelui cu purtătorii făgăduinței. Ca să reveleze iubirea de oameni a lui Dumnezeu în chipul plin de caldă intimitate și atrăgător a unui copil. Și încă pentru ca să vestească pentru Creștinism legea micului început. „Dumnezeu a ales lucrurile cele slabe“ (I. Cor. 1. 27) — și cu cât mai mari sunt lucrările la care privește ochiul lui Dumnezeu, cu-atât mai mic și neînsemnat este începutul acestor lucrări. Atotputernicul a cucerit toate împărățiile vechii lumi, pentru Cruce, numai cu mica ceată de apostoli. „O mică piatră s'a desprins din munte și a isbit picioarele de lut ale uriașului și l-a prăbușit în pulbere“ (Daniel 2, 4). Cu o mână de apă se săvârșește taina Botezului, cu o fărâmitură de pâine Sf. Euharistie. Maria și Iosif au trebuit să aibă o mare credință ca să poată recunoaște în micul lor copil pe Dumnezeu cel nesfârșit, chipul Tatălui, regele măririi!

Immanuel s'a născut Prunc, ca să promulge în noua împărăție legea evoluției. Precum El din prunc s'a făcut copil, din copil tânăr, din tânăr bărbat (om plin de bărbăție), la fel ca toți fiii oamenilor; precum El s'a dezvoltat dela gângureala pruncului la darul vorbirii Lui minunate, dela purtatul în brațe la mersul pe propriile-I picioare — așa și împărăția Lui avea să crească, să se întindă dela micul Canaan peste toată lumea. Sub pilda grăuntelui de muștar din care crește planta cu ramuri mari și umbroase; sub pilda puți-

nului aluat care dospește toată pâinea. Așa omenirea se înnoește lăuntric (Mt. 13, 31—33). Adevărurile revelației n'aveau să fie prezentate omenirii deodată, toate deodată, ci cu măsură, încetul cu încetul. Tot astfel în Pruncul din Betleem s'a promulgat această lege a pacinicii desvoltări. Așa s'a împlinit cuvântul profetului: „Alesul meu nu-și va ridica glasul și nu-l va face să răsunе pe ulițe“ (Isaia 42, 2; Mt. 12, 17—19). Larva stradei și firea înfiptă, îndrăsneață, care se dă la om, nu sunt din Duhul lui Christos. Câteodată chiar, liniștea este așa de mare, încât am socoti că s'au oprit cu totul morile lui Dumnezeu.

Immanuel s'a născut Prunc sărac, ca să vestească legea resignării și a simplității. Ca fiu al unei Fecioare sărmâne, fără adăpost, El a fost așa zicând, născut pe stradă — și totuși El nu și-a ridicat pumnii a ură. Evanghelia nu este născută din firea aceasta, nu este o revelație a cărnii. Aceasta L-ar fi dorit desigur ca El să apară din naștere un rege bogat, născut în mare podoabă și strălucire — nu un copil sărac al unei sărmâne Fecioare. Această lege a simplității era însă o lege elementară pentru creștinism, în contradicție cu iudaismul (dinainte de Chr.), care-și legase nădejdiile de bunurile pământești. Creștinismul trebuia să pună în primul plan bunurile supranaturale ale împărăției lui Christ.

Christos este Alfa absolut a N. Test. În Evanghelia acțiunii Lui publice sunt propovăduite pentru toate vremurile adevărurile fundamentale ale Creștinismului! Din toate paginile Evangheliei luminează adevărul tuturor adevărilor: credința în d-zeirea lui Christos.

Din toate cuvintele și minunile Lui, din învățătura morală a Lui precum și din toată personalitatea Lui. El și Tatăl sunt una. Cine îl vede pe El, vede pe Tatăl. Ucenicii au văzut mărirea Lui, „mărire ca a celui unul născut din Tatăl“. (Io. 1,14) El poruncește furtunii pe mare și firea adeverește: Tu ești Christos, Fiul lui D-zeu celui viu! El vindecă bolnavii și ridică din moarte la viață — și moartea adeverește: Tu ești Christos, Fiul lui D-zeu celui viu. Nu poate fi deci nicidecum

vorba de Creștinism, unde se cearcă a se jertfi și a se submina această credință în natura d-zeiască a Unului lui D-zeu !

Christos nu este o cale, ci este singura cale ce duce la Tatăl. El nu este un adevăr, (ca oricare altul) între atâtea adevăruri, ci este singurul adevăr care poate elibera de minciună. El nu este o viață, ca multe altele — ci este singura viață, care salvează dela moartea vecinică .

Omenescul firii Lui omenești, — osteneala, foamea, plânsul, cutremurarea Lui în fața suferinții, moartea Lui — este în Evanghelie legat cu dumnezeescul ființei Lui, ca să nu greșim, ca să nu ne înșelăm asupra Lui. El s'a născut Prunc sărman și totuși îngerii I-au cântat atunci un cântec de leagăn, cum nu s'a mai cântat vreunei ființe omenești, niciodată. El a murit pe lemnul Crucii și — minune — soarele s'a întunecat în semn de jale. Tot astfel și în istoria împărăției Lui : omenescul stă alături de ceiace este d-zeesc. Și în împărăția Lui vor continua să existe necredința și recunoștința, trădarea și tăgăduirea lui Petru, uneltirile și prigonirile. Inșă totdeauna se va arăta și degetul lui D-zeu, ca nu cumva noi, din pricina acestor rătăcirii, să ne rătăcim.

In Evanghelie sunt cuprinse și principiile chemării Bisericii apostolice. După atestarea Evangheliei, Christos a întemeiat o biserică, numai o singură Biserică și această Biserică n'a întemeiat-o pe principiul cercetării libere, ci pe mărturisirea lui Petru (Mt. 16, 18). Christos a trecut asupra Bisericii propria Sa autoritate : „precum m'a trimis pe Mine Tatăl, așa și Eu vă trimit pe voi“ (Ioan 20, 21). „Cine v'ascultă pe voi, pe Mine mă ascultă“ (Lc. 10, 16). El a trimis apostolii Săi să învețe popoarele (Mc. 16, 15) și Petru a fost întărit cu o nouă misiune specială, ca să întărească pe frații lui în credință (Lc. 22, 32). El a dat apostolilor Săi puterea deplină, de a ierta păcatele (Ioan 20, 23) și să officieze sfințele Lui Taine întru aducere aminte. In chipul acesta El a îndrumat pe cercetătorii de adevăr a tuturor timpurilor la Biserica Lui apostolică.

Evanghelia cuprinde pietrele etern valabile spre con-

struirea lumii și ordinei de viață creștine. Numai cât va trebui să luăm Evangheliile ce avem ca ceva unitar, întreg, inseparabil — cum era și haina Mântuitorului dintr'o bucată, o singură țesătură. Nu trebuie să facem nici o tăetură, nici să tălmăcim unele texte răslețe împotriva sensului Evangheliei întregi. Christos a poruncit nu numai să cercetăm Scripturile (Ion 5, 39) — dar să și ascultăm de Biserică (Mt. 18, 17). El deci a statornicit lângă cercetarea Scripturilor și cel de al doilea izvor de credință: tradiția oficiului învățătoresc al Bisericii. El deci n'a cerut numai o credință care poate muta și munții din loc, ci a cerut și faptele bune ale pocăinții și milostivirii! El n'a socotit între faptele bune ale credinții numai rugăciunea și ajutorarea săracilor, întru cât ele ar fi curate de sfințenia părelnică farisiacă — ci a poruncit ucenicilor Săi și postul. El nu a poruncit numai a cinsti pe tată și mamă — ci tot El a zis: „cine iubește pe tată și pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine“ (Mc. 7, 10; Mt. 10, 37). El a vorbit (și a lăudat) rugăciunea în taina cămăruței — și totuși El a numit Casa Tatălui Său casa de rugăciune a obștei. Stânga nu trebuie să știe ce ajutor împarte dreapta săracilor — și totuși ucenicii Lui trebuie să facă să lumineze lumina lor înaintea oamenilor. Intr'un loc este scris că El a venit s'aducă pe pământ pacea nu sabia, adică să întemeze unitatea și buna înțelegere între ucenicii Lui. După alte locuri însă El a venit s'aducă desbinare, nu pace; adică, fiecarele să fie gata, pregătit să fie isgonit chiar de propria lui familie, din pricina Lui. Singurele texte deci trebuiesc înțelese în concordanță cu toată Evanghelia!

Christos a zidit ceiace avea valoare vecinică în V. Test. și a cuprins în Legământul cel nou și etern, însă a imprimat pe pietrele acestea Omega, sigiliul desăvârșirii. Dovada o avem în epistola către Evrei: Christos este mai mult decât îngerul, decât Moisi, mai mult decât arhiereul și sacrificiile lui în timpul până la El. Christos a păstrat și pentru lumea și ordinea de viață creștină cele zece porunci, însă prin „sfa-turile evanghelice“ ce a dat a deschis vieții sușul spre o de-

săvârșire mai înaltă. Christos a confirmat valoarea morală a Legii, de vreme ce din Lege a luat El textul celei mai înalte porunci — iubirea lui Dumnezeu și iubirea aproapelui (Deut. 10, 12; 13, 3 ș. a. Levit. 19, 11; Mt. 22, 37) — însă El a dat acestei porunci un sens cu mult mai înalt: prin „aproapele“ El înțelege pe „fiecare om“, întru asemănarea Samariteanului din pildă, nu numai cel de un neam, ca în textul vechii Legi. Iubirea aproapelui în creștinism nu așteaptă nici o reciprocitate pentru fapta de bine. Iubirea aproapelui după inima lui Christos condamnă cu strășnicie păcatul și pângărirea celor sfinte — însă cu oameni slabi și păcătoși ea este mult îngăduitoare și se poartă cu multă blândețe. Tot astfel Intemeetorul N. Test. a trecut în Sfânta Sa liturghie multe din rugăciunile de eternă frumusețe a iudaismului biblic de dinainte de El. Pentru aceia continuă a răsuna în slujba Bisericii Lui Psalmii și multe din scrierile proorocilor — la cele mai sfinte sărbători și în toată ziua, peste tot anul. În rugăciunea domnească „Tatăl Nostru“ Fiul Omului a pus în locul întâi rugăciunile „sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta“, și numai în locul al doilea cererile pentru „pânea cea de toate zilele și izbăvirea de cel rău“. Oamenii V. Test. ar fi cetit această rugăciune, după obiceiul iudaic, începând dela sfârșit, cu cererile întâi. Pe muntele Tabor, la Înălțare, au apărut lângă Mântuitorul Moisi și Ilie, cașicum ar fi vrut să încredințeze din nou ucenicilor, cari erau de față, Legea și profetii.

„Iar la plinirea vremii ne-a grăit nouă prin Fiul“.

Lăsați-ne deci să ținem cu sfințenie ceea ce ne-a grăit nouă D-zeu prin Fiul, și să cetim neîncetat Evanghelia Sa! Găsim destul timp pentru aceasta, dacă voim aceasta într'adevăr și economisim vremea ce prea mult o risipim cu alte griji. Evanghelia este mai mult decât o carte scrisă de om și nici o carte scrisă de om nu poate înlocui pe deplin Evanghelia. Deci cât mai multe cărți de valoare educativă pe masa voastră de Crăciun! Mai înainte de toate însă întăritatea se cuvine Cărții Cărților, îndeosebi Evangheliei și ce-

loralte scrieri ale Noului Test. Crăciunul este sărbătoarea celor trei Evanghelii (Mt. Mc. Lc.) cu această întreită binecuvântare : „Cetirea în Evanghelie să ne fie mântuire și apărare“ ; „prin cuvintele Evangheliei să ni se ierte păcatele noastre“ și „Christos, Fiul lui Dumnezeu, să ne învețe pe noi cuvântul Ev. Lui !“. Țara noastră este frământată de o vijelie care ar tinde să curățe pământul german de Sf. Scrieri, pentru că ele au fost cărțile vechiului iudaism. Eu însă am convingerea că această vijelie va spori încă și mai mult focul sacru al unei noi însuflețiri pentru Cuvântul lui D-zeu. Frații cari s'au despărțit de noi (protestanții) nu stau alături de noi în genunchi la treapta împărțisirii. Dar o adâncire cu credință a Sf. Evangheliei este ea însăși ca o împărțire duhovnicească cu Domnul și Mântuitorul nostru ! În Mai 1928 s'a ținut în Torino o mare întrunire pentru propaganda Sf. Scripturi sub consemnul : „A învăța cunoașterea Evangheliei, a o trăi, a o propovădui“. Papa Pius XI scrise atunci acestei întruniri : „Nici o carte nu poate vorbi sufletului cu-atâta lumină de adevăr, nu este așa pilduitoare și cu atâta sensibilitate ca Sf. Evanghelie !“.

Dumnezeescale Invățător ! luminează din Cartea Ta Soarele, la văpaia Căruia să se încălzească acum și în veac oamenii ! Vino tu, Alfa și Omega, Tu făgăduința și împlinirea, piatra unghiulară a legământului cel vechiu și cel nou, Tu mana Vechiului și Euharistia Noului ! Vino și deschide-ne ochii ca să putem desluși și privi din ce în ce mai clar chipul Tău cel Sfânt în Evanghelia Ta !“. Ca să ascultăm din ce în ce mai bucuroși cuvântul Tău, Cuvântul vieții ! Deschide buzele noastre ca să vestim și noi lumii, din ce în ce mai departe, a Ta bunăvestire !

Mântuitorule al lumii ! dă-ne nouă tăria să devenim fiii lui Dumnezeu și să vedem mâine mărirea Ta ! Amin !

Creștinism și Germanism

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Iisus Christos este acelaș — ieri, azi și în veci vecilor“
(Evrei 13, 8).

Cronologia creștină a împărțit istoria lumii în două părți : timpul dinainte de nașterea lui Christos și timpul după această naștere. Oricâteori scriem o scrisoare sau oricare alt act istoric-juridic și punem data 31 Decembrie 1933 sau 1 Ianuarie 1934, sau orice dată, de atâtea ori depunem o adevărită, o mărturisire lui Christos ; căci numărăm anii și zilele dela nașterea Lui. Christos este piatra unghiulară a tuturor vremilor „împăratul veacurilor“ (I Timotei 1, 17), nașul și protectorul noului an, calendarul etern a istoriei lumii— Christos este acelaș eri, azi, mâine și în vecii vecilor“.

Mântuitorul lumii a lăsat o nesfârșită binecuvântare pentru toate timpurile și pentru toate popoarele. Numele Lui trebuie să fie chemat și slăvit peste toate popoarele, Crucea Lui înălțată pentru toate popoarele, împărăția Lui întinsă până la marginile lumii peste toate popoarele, pentruca peste tot și pretutindeni osânda să se prefacă în binecuvântare și fața întregului pământ să se înnoiască. Pentru aceasta Christos a dat Bisericii Lui misiunea să învețe toate popoarele din comoara de adevăr a revelațiunii, să boteze toate popoarele din fluviul de grație al mântuirii, s'adune toate popoarele într'o împărăție a lui Dumnezeu care să cuprindă toată lumea, tot pământul, în care să nu mai apună soarele. În această împărăție a lui Christos pe pământ nu există nici o deosebire între fii, nu există copii îmbrățișați la sânul mamei și copii vitregi năpăstuiți, pentru că El „este bogat pentru toți cei ce-L cheamă“ (Rom. 10 12). În această împărțire diferitele neamuri nu trebuie să lepede ceiace este specificul lor etnic — dar nici Biserica n'are să renunțe la caracterul ei supra-etnic, universal, identificându-se cu un singur popor. Cu totul altfel era la popoarele păgâne, în antichitatea asiatică : acolo religiunea se identifica cu statul într'atâta, încât căderea sau prăbușirea unui popor era totodată căderea și prăbușirea divinității naționale.

În poporul german azi lucrează unii de zor ca să înființeze, alături de cele două confesiuni creștine, o altă religie nordică-germanică. Anul trecut la o întrunire în Eisenach s'a cerut chiar dreptul de a fi recunoscută oficial această organizație religioasă, egal îndreptățită cu celelalte două confesiuni. Ceiace s'a și prevăzut într'un proiect al viitoarei ordini religioase germane. Pentru aceasta deci predica de astăzi are tema: creștinism și germanism. E vorba despre vechii Germani, din veacul 1 până la al 9-lea, nu despre Germanii evului mediu propriu zis. Convertirea Germanilor la creștinism n'a fost, cum se spune, o perversiune, o stingherire a evoluției etnice firești a poporului german. Cea mai mare perversiune ar fi acum întoarcerea la vechiul germanism păgân. Predica de azi, deci, nu va învinovăți, nici nu va ataca germanismul — dar ea trebuie să apere creștinismul de învinuirile cari i se aduc. Căci, după convingerea mea, apărând creștinismul, va fi totodată apărat și germanismul. Adică poporul german va fi ori creștin — ori va înceta să existe. O cădere din creștinism, o întoarcere la păgânism, n'ar fi alta decât începutul sfârșitului poporului german.

Prima întrebare :

Cari sunt aspectele vechiului Germanism înainte de era creștină ?

Dar mai întâi o observație. Știința germană se bucură de universală faimă că ea lucrează într'adevăr științific, își ia dovezile ei din izvoare istorice critice și nu se mulțumește cu presupuneri, cu simple păreri. Nădăjduim, că această bună faimă a spiritualității germane va rămâne să fie păstrată și în domeniul cercetării istorice cu privire la antichitatea germană; că adică toți cei cari scriu despre stările vechilor Germani vor căuta întâi să studieze profund izvoarele istorice din cari își iau informația critică și nu vor alcătui legende după propria lor închipuire și propriile lor prejudecăți. N'ar fi științificește critic nici să lauzi peste măsură ceiace

este bun în antichitatea germană, și dimpotrivă să dai pe seama creștinismului toate denaturările de mai târziu. Precum știința medicală se apără împotriva șarlatanismului, tot astfel știința istorică de cunoaștere a antichității trebuie să lupte împotriva romancierilor și ticlitorilor de basme. Din fericire, în ce privește cunoașterea antichității germane, avem un izvor istoric autentic, din care putem scoate orientări de mare greutate pentru întrebarea ce ne preocupă. Este „Germania“ lui Tacit, cunosătorul istoric roman, scrisă în anul 98 după nașterea lui Christos. Doui ani mai înainte scrisese Sf. Apostol Ioan „tainica Descoperire“ (Apocalipsa) pe insula Patmos — în vreme ce scriitorul roman din Apus își adună datele lui asupra vechiului Germanism. Să rămânem deocamdată la datele acestui istoric.

Un fapt istoric este acesta : vechii Germani, din dreapta și din stânga Rinului, din nordul și sudul Dunării, adorau o sumedenie de zei, dintre cari zeii Mercur (Germania, capitol 9), Hercule, Donar, Wotan, Tuiko și Thor, Kastor și Polux (cap. 43) — și zeițele Maica pământului, Freia ș. a. Parte din aceste zeități erau luate din Panteonul Romanilor, nu erau deci creații proprii, crescute pe pământul german. Zeitățile germane erau plăsmuite după chipul și asemănarea omului, staturi ideale, reprezentând idealul ce-și puteau face Germanii despre eroismul în luptă, sau spiritul de gospodărie al femeii germane. După învățătura creștină omul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, iar nu, cum vedeți, se întâmplă în vechiul germanism.

Alt fapt istoric este : vechii Germani ofereau acestor ne-numărate zeități jertfe omenești. Intr'o pădure, consacrată ca atare, Germanii au adus asemenea jertfe lui Ziu, zeul războiului (cap. 39) — iar sclavii, cari spălaseră trăsura unei zeități insulare, au fost apoi înecați în Marea Nordului (cap. 40).

Alt fapt istoric : vechii Germani, în regiunile lor păduroase și mlăștinoase, se dedau unor superstiții sălbatece „ca nici un alt popor“, încât ei iscodeau voința zeilor și voiau

să afle sfârșitul unei întreprinderi din sborul vulturului sau al corbului, în nechezatul calului, etc.

Alt fapt istoric: popoarele germanice luptară cu nesfârșită patimă de război contra Romanilor (cap. 37) cari încorporaseră deja imperiului roman popoarele germanice la vest de Rin și sudul Dunării. Popoarele germanice laolaltă se aflau deci aproape în nesfârșit război fratricid. Dar despre „cel mai nobil popor dintre Germani“, Haukerii, ne relatează Tacit: el nu se distingea prin lupte, ci prin spiritul de dreptate (cap. 31). Răsbunarea sângelui era la vechii Germani o înaltă poruncă morală, ca la toate popoarele în starea naturală, ca și la vechii Evrei de altminteri. Când era ucis cineva din familie, era atunci datoria fiecăruia, la nevoie era datoria întregii familii și a rudelor, să răsbune pe cel ucis ucișând pe ucigaș și pe ai săi. Așa era porunca zeilor! Această datorie a răsbunării sângelui trecea moștenire din tată în fiu (cap. 21) — unii nu-și mai tundeau părul până n'ar fi răpus pe vrăjmaș (cap. 31).

Alt fapt istoric: sclavia era ceva firesc la vechii Germani. Deși soarta sclavilor în genere era mai suportabilă ca la Romani, totuși era și la ei nepedepsită uciderea sclavului (cap. 25).

Alt fapt istoric: este proverbiala lene a vechilor Germani. Munca la câmp era lăsată pe seama sclavilor și a femeilor (cap. 14 urm.). Bărbații, în timp de pace, ori erau la vânătoare, ori tolăniți pe blănurile de urs la somn, la ospețe și beții (cap. 15). Cu dispreț revine Tacit să repete a vorbi despre „somnul până 'n amiaza mare“ (cap. 22) și despre „obicinuita trândăvie“ a vechilor Germani (cap. 45).

În fine relatează Tacit despre bețiile vechilor Germani (cap. 22 urm.), despre nesfârșitele lor chefuri, cari sfârșeau uneori sângeros (cap. 21), patima lor pentru jocul cu zarul, unde puneau în joc până și persoana și libertatea lor și dacă pierdeau cu zarul, deveneau sclavi (cap. 24).

În trei puncte vechii Germani ofereau un tablou mai luminos și aici putea Tacit să-i prezinte conașionalilor lui

drept pildă. Pilduitoare apare credințioșia lor ostășească (Mannentreue), îndeosebi a oamenilor din suită (escortă), în războiu și pace, când ei și-au dat odată cuvântul lor. (cap. 13 urm., cap. 24). Asemenea, pilduitoare este „ospitalitatea lor“, pe care Tacit o laudă „ca a nici unui popor“. (cap. 21). În fine pilduitoare este înalta lor concepție despre căsătorie și credințioșia conjugală. „Căsătoria“, scrie Tacit, va fi ținută cu mare sfințenie și, în acest punct, Germanii merită cea mai înaltă laudă; între barbari ei sunt aproape singurii cari se mulțumesc cu o singură soție legitimă“. Tacit laudă credințioșia lor conjugală (cap. 19). Căsătoria mixtă cu cei de alt neam este reprobata ca o primejdie a degenerării (cap. 4 și 46). Această concepțiune se schimbă, firește, când Galii trecură Rinul (cap. 28). Femeia era socotită ca „o ființă sfântă“, unde și unde divinizată chiar (cap. 8). Această luminoasă imagină este însă umbrată mult de o practică nenorocită: uciderea copiilor, după naștere, era oprită în sine (cap. 19) — în realitate însă copiii născuți infirmi sau de tot săraci puteau fi lepădați.

După Tacit nu poate fi încă vorba despre o cultură proprie a Germanismului înainte de creștinism. Popoarele dela Euftrat și Nil, întemeiaseră deja, două-trei mii de ani mai înainte, o vastă cultură agricolă și industrială, istorică și juridică, și după însemnările epistoliei Tell-Amarna, în domeniul comerțului și al poștei. Babilonenii aveau chiar un fel de Psalmi în cultul lor. În micul Canaan existau deja școli pentru tineretul de ambele sexe. Însă Germanii nu aveau ideie de arta construcției, de pildă, fiindcă zeei lor erau adorați în păduri, nu în temple — iar oamenii trăiau în case de lemn. Este rușinos că reprezentările plastice ale popoarelor conlocuitoare cu ei nu vin dela Germani, ci dela sculptorii romani, cari au sculptat pe Columna lui Traian din Roma, prizonieri de războiu germani din expediția triumfală a Cezarului. Cât pentru arta cântării vechilor Germani la cult (cap. 2) sau în lupte, Tacit aduce o scuză: cântarea lor era mai mult o contopire a sufletelor decât a glasurilor (cap. 3).

A doua întrebare :

Cum a ajuns Creștinismul la vechii Germani ?

Primii misionari au avut îndoita îndatorire profetică (Ieremia 1, 10) : să smulgă și să cultive, să dărâme și să zidească. Să smulgă bălăria mulțimei zeităților, sacrificiilor omenești și superstițiilor. Răsbunarea sângelui și sclavia, lenea și bețiile, dacă nu erau să cadă chiar odată cu stejarul zeului Donar, trebuiau să fie nivelate și diminuate printr'o stăruitoare operă educativă și înlocuite printr'o orânduire de viață creștină — îndatorire educativă care, azi chiar, nu s'a desăvârșit deplin. Iar de cultivat erau toate cele ce erau de bună esență : credincioșia oamenilor, înalta concepție despre căsătorie și respectul femeii. La cap. 22 al „Germaniei“ lui Tacit, un comentator scrie : „dormitul mult, teiace aparține lenoșiei germane primare, s'a lecuit abia sub influența creștinismului și a slujbei lui religioase din revărsatul zorilor“ (utrenia și liturghia). Tot astfel misionarii creștini au luptat mult până să distrugă obiceiul păgân al arderii morților. Vechii Germani erau încăerați în nesfârșite lupte fratricide, cântând imne războinice, când îngerii cântară imnul păcii universale peste peștera Betleemului. Puțini ani după aceea vulturul legionar al armatei romane se afla în luptă cu popoarele germanice la lacul Zuider (Olanda). Sf. Prunc era acum copil în Nazaret, avea nouă anișori, când se dădu cumplita bătălie în pădurea dela Teutoburg — și Hermanne, principele Heruscilor a distrus legiunile lui Varo. Rugăciunea lui Immanuel pentru pacea lumii privea deci și pe vechii Germani și porunca ce El a dat ucenicilor Săi era dată și pentru aceste popoare : „mergeți, țarinile sunt gata spre seceriș!“.

Chiar în veacul al 2-lea sosiră cele dintâi solii creștine către Germanii țărmlui stâng a Rinului. Stânga Rinului era deja provincie romană și misionarii creștini, sub protecția legiunilor romane, puteau veni până aici ca să sădească aici Crucea, în timp ce înșiși creștinii erau prigoniți în capitala

imperiului, la Roma. Cele trei fortărețe militare la Rin, Ma-
iența, Trier și Colonia, erau totodată cetăți ale misiunii
creștine în părțile acestea.

Migrațiunea popoarelor care bântui Europa ca o vije-
lie, aduse misiunea creștină într'un nou tempo. Suevii, la fel
cu Goții de vest, erau arieni și în veacul al 6-lea trecură la ca-
tolicism. Cel dintâi ram, care a trecut direct din păgânism la
catolicism, fără a trece și prin arianism, au fost Francii.
Acest capitol de misiune a fost încoronat cu botezul regelui
Francilor Chlodwig, în anul 496. Din veacul al 6-lea călugări
pelegrini și alți diverși misionari adunară și celelalte ra-
muri germanice în jurul Crucii și altarului: sf. Severin și sf.
Columban, două figuri misionare de statura profeților, sf.
Gallus, sf. Rupertus pentru regiunea între Regensburg și
Salzburg; sf. Kilian la Francii de est, sf. Emmeran în Re-
gensburg, sf. Korbinian în Freising.

În veacul al 8-lea sf. Bonifaciu, adevăratul apostol al
Germanilor, reluă și coordonă munca misionară izolată a
vechilor misionari, îi dăde consistență și unitate printr'o or-
ganizare bisericească proprie, prin întemeierea a șapte epis-
copate proprii și ținerea de sinoade. În călătoria sa întreită
la Roma, sf. Bonifaciu dobândi întărirea și trimiterea regulată
canonică spre acest apostolat dela Episcopul Romii. În anul
724 Bonifaciu doborî stejarul zeului Donar, la Geismar, și
întrebuință lemnul la construcția unei biserici închinată sf.
Petru. Căderea acestui stejar, ca și jertfa lui Ilie pe Carmel,
trebuia să provoace o sentință dumnezeiască și să arate a-
cestor neamuri care este adevăratul Dumnezeu. La 5 Iunie
754 sf. Bonifaciu muri moarte martirică, cu Evanghelia în
mâini. De data aceasta pământul german s'a adăpat cu sân-
gele martiric de curând curs — și abia acum putea sădirea
lui Dumnezeu să crească și să rodească.

Impăratul Carol cel Mare uni supunerii politice a Sa-
xonilor convertirea lor la creștinism, în parte cu sila, fiindcă
el știa că unirea politică a acestor neamuri era imposibilă
fără unirea religioasă. Astăzi Carol cel Mare este lovit cu

o ură crudă de unii fiindcă el a dat păgânismului german lovitura de grație. Dar nu trebuie uitat faptul că înainte de Carol cel Mare exista deja o operă misionară fără amestecul puterii politice, de cinci ori seculară, și alte sute de ani după Carol cel mare, până în zilele Reformației, a durat principiul barbar-păgân că adică principele țării are să hotărască religia poporului. Botezul cu sila, desigur, nu este în spiritul lui Christos, nici în spiritul Bisericii Lui. Cei care însă apare surprinzător este faptul că defăimarea care se ridică împotriva lui Carol cel Mare, din cauza botezării cu sila a Saxonilor, nu se ridică și împotriva lui Iulian Apostolul, care în veacul al 4-lea, cu folosirea unei și mai brutale puteri politice, aliată cu ura iudaică, prigonea creștinismul și voia să reintroneze iarăși păgânismul.

Abia prin Creștinism au devenit Germanii popor. Tacit numără cam 50 populațiuni germanice care erau continuu laolaltă în greu războiu fratricid, unele asupra altora, pe viață și pe moarte. Cele mai multe s'au stins. Chiar și Cheruscii, biruitorii dela pădurea Teutoburg. Este un fapt istoric că această mulțime de populațiuni au putut ajunge la o comunitate statornică și unitară abia prin convertirea la Creștinism. O reîntoarcere deci a poporului la păgânismul lui de altădată va duce, cu aceași certitudine, la desbinarea și lupta fratricidă de altă dată. Romanul Tacit a aruncat asupra străbunilor noștri un înfricoșat blestem: „numai de ar rămâne popoarele germanice ura care îi desbină acum!.... Nu putem avea altă fericire mai mare decât desbinarea vrăjmașilor!” (cap. 33). Creștinismul a schimbat acest blestem în binecuvântare și o repetăm această binecuvântare acum ca uzare de Abul nou, Germanilor: „De i-ar rămâne acestui popor iubirea întreolaltă! Nu putem avea altă fericire mai mare decât unirea întregului nostru popor!”.

52 **Prin Creștinism au devenit Germanii popor cultural.** Călugărilor sf. Benedict au învățat pe străbuni cultura pământului, meșteșugul și frumusețea îndemânării la slujba altitudinală, la liturghie. În vremurile păgâne, când Germanii dormeau pe

piei de urs, aproape le lipsea Germanilor o viață spirituală; și acum, după convertirea la creștinism, sbucnesc deodată puteri noi culturale. Vedem astfel, așa dintr'o dată, ca o primăvară a vieții spirituale, un timp de înflorire a vechii literaturi germane, care se exprimă deocamdată în imnurile eroice ale veacului al 9-lea și își ajunge punctul de glorie în Heliand. Heliand este prima tălmăcire germană a Evangheliei, o perlă a literaturii universale, care revendică vechiul ideal de credincioșie ostășească, pentru Mântuitorul Creștinismului, în rolul unui conducător de armate. Heliand este concilierea și contopirea dintre Creștinism și Germanism. Este capo d'opera unui poet saxon, scrisă un veac după botezarea lui Widukind cu Saxonii lui — este totodată dovada că botezul Saxonilor era mai mult decât o spălare exterioară cu apă. În acelaș veac apăru în Alsacia, ca a doua Evanghelie, „Christ“, în vechiul idiom german. Nu pot fi nici într'un fel tăgăduite aceste două fapte istorice: Germanii au devenit întâiu popor, și în al doilea rând popor cultural, în propriul înțeles al cuvântului, prin Creștinism.

Cea mai grea îndatorire pentru trimișii creștinismului era să-i aducă pe Germani acolo, să-și prefacă săbiile de luptă în pluguri de muncă, să lepede legile răsbunării și să îngemănă la umbra Crucii lui Christos. Căci pentru un barbar era ceva scandalos a i se prezenta drept Mântuitor omul care ca un miel fără de glas Singur s'a dus la locul jertfii! Misionarii puteau să arate că Unsul Domnului chiar în Psalmii V. Test. (Pr. 44/45, 4—6) apare în rolul unui biruitor conducător de oștiri; și chiar în Apocalipsa ((11,15) întinderea împărăției este reprezentată ca o biruitoare luptă cu balaurul. La urmă însă, misionarii au trebuit să lămurească Germanilor răsvădit că chiar în iubirea vrăjmașului stă un anumit eroism; că pentru biruința morală este necesar, se cere chiar mai mult eroism al iertării decât al răsbunării; că Heliand (Heiland = Mântuitorul) prin patima și moartea Sa a biruit desăvârșit, definitiv moartea și pe Satan — și că prin Invierea Sa a obținut cea mai eroică biruință în toată

istoria lumii. În chipul acesta Creștinismul a înviat nu numai fața pământului german, dar a înțeles și inima poporului.

A treia întrebare :

Cum se înfățișează rasei germane Creștinismul ?

Din punctul de vedere al Bisericii n'avem ce obiecta contra cercetării și preocupării rasiste. Asemenea n'avem nimic de obiectat contra tendinței de a păstra proprietățile, însușirile unui popor, cât mai curate cu putință și să se adâncească sensul comunității de sânge. Decât, din punctul de vedere al Bisericii avem să fixăm aci chiar aceste trei condițiuni, anume : întâi iubirea pentru propria rasă nu trebuie să însemneze niciodată ura contra altor popoare ; a doua : nu poate nimeni să se creadă dispensat de datoria morală a-și desăvârși printr'o severă educație de sine sufletul, cu mijloacele grației oferite de Biserică. Un tânăr, care aude continuu de fericirile rasei lui, ar putea prea lesne crede, că el este dispensat a mai presta umilință și puritate morală Dumnezeului său și Bisericii lui. A treia : preocuparea rasistă nu poate lua nici într'un fel poziție ostilă față de creștinism. Ce trebuie să zicem deci despre monstruosul reproș care se face că adică rasa germană ar fi fost distrusă prin creștinism ? Sau : Creștinismul nu este propriu rasei, în special din pricina poverii iudaice a V. Test., ci este, pentru aceasta, o piedică pentru mândria de rasă, în școală și în popor ? Cum se înfățișează rasei germane creștinismul ? Rasa și creștinismul în ele înșile nu sunt contraste, antiteze — deși sunt rândueli deosebite. Rasa este ordinea firească, creștinismul este revelație divină, deci ordine supra-firească. Rasa este relația cu poporul — creștinismul este deocamdată relația cu Dumnezeu. Rasa este o limitare și o exclusivitate etnică — creștinismul este o solie de mântuire universală la toate popoarele. Noțiunile revelație și mântuire, supranatural și har nu pot fi nici într'un fel falsificate, de nimeni ! Evanghelia Sf. Ioan distinge net între cei „născuți din sânge“ și cei „născuți din Dumnezeu“ (Ioan 1, 13). Tot astfel de hotărât a

deosebit Christos între ceiace a descoperit „carnea și sângele“ de ceiace a descoperit „Tatăl din Cer“. (Mt. 16, 17 urm.). Noi suntem creștini nu fiindcă ne-am născut, după trup, din părinți creștini. Ci suntem creștini, fiindcă după nașterea trupească, prin taina Botezului în Christos, ne-am renăscut din nou, după har, și ne-am făcut „făpturi nouă“ (II Corinteni 5, 17).

La nici un popor nu s'a pus atâta temei pe sânge și rasă ca la Israilitenii V. Test. Dar la „plinirea vremii“ dogma rasistă a fost schimbată prin dogma credinții. La ieslea din Betleem s'au întâlnit Iudeii și păgânii, păstorii (iudei) cu magii (păgâni) din răsărit. În împărăția acestui Copil, după cuvântul crainicului creștinătății, nu există „nici o deosebire între Iudeu și Elin; Christos este unul și același pentru toți“ (Romani 10, 12).

Care este relația între creștinism și rasa germanică? În condițiunile de mai sus nu îi este tăgăduit creștinului german a se preocupa de rasa lui și de drepturile ei între popoare. Este deci cu puțință să fie unul și german sincer, luminat, cu tragere de inimă pentru neamul lui, și mărturisitor tot așa de sincer, de luminat și cu inima plecată spre Christos, fără nici o desbinare lăuntrică. N'avem deci nici un temei să întoarcem spatele creștinismului ca să întemeem o nouă religie germanică și să fim cu inima alături de neamul nostru. Un lucru însă să nu-l uităm, cu nici un preț: noi n'am fost mântuiți cu sângele german! Noi suntem mântuiți cu prețiosul sânge al Domnului nostru răstignit (I Petru 1, 9). Nu există sub soare alt nume și alt sânge întru carele să putem fi izbândiți și fericiți, decât numele și sângele Lui, al lui Christos.

Intrebarea a patra:

Care este relația între creștinism și datinile populare germane?

Este la ordinea zilei astăzi tendința a se cerceta datinile și tradițiile populare, în care noi suntem așa bogați, și

a se stabili sursa și a se afla asemănări potrivite pentruca, pe cât este posibil, aceste tradiții și datini populare și bisericesti să poarte marca germanismului; să fie pecetluite și întărite adică cu sigiliul vechiului germanism. Studiul tradițiilor și datinilor populare poate, desigur, aduce bune servicii cunoașterii țării și iubirii de patrie. Dar trebuie să ne ferim a proceda și aici fără critică și fără metoda științifică; să stabilim între fapte raporturi cari nu există, cari nu sunt posibile; iar pe de altă parte să declarăm sfinte orice abuz și orice necuviință. Trebuie neapărat să avem în mână lopata de vânturat ca să deosebim, oricând, grâul de neghină. Și totuși să ne ferim și aici a construi castele în vânt, ipoteze și teorii lipsite de orice justificare istorică critică. Nu poate rămâne în aceeași propoziție contradicția că pomul de Crăciun, de pildă, ar fi menționat abia în veacul al 17-lea înel însă ar fi o veche tradiție a străvechiului germanism.

Este adevărat că Tacit menționează „calul strălucitor de alb” care era întreținut pe cheltuiala statului într-o pădure (cap. 10) — dar nu trebuie să deducem că toți caii sînt Martin vin dela tradiția acestui cal năzdrăvan al vechiului germanism. Tot astfel și datina de a însemna pârga holdelor cu semnul crucii o putem deduce din practica V. Test, fiindcă atunci cele dintâi roduri, pârga holdelor, erau consacrate Domnului. Noi am primit în vocabularul german unele expresiuni biblice, chiar în formă lor ebraică: Tahuwaboku (Gen. 1, 2), Sibolet (Jud. 12, 6), Krethi Plethi (2 Regii 15, 18). Cercetarea folclorică trebuie deci să se întrebe dacă nu cumva unele datini germane nu sunt de origine biblică.

În această întrebare nu există nici o dogmă. Ar fi însă o eroare a căuta să se stabilească numai decât această relație, care se vrea anume, că toate datinile tradiționale germane vin din uzanțele și superstițiile vechiului germanism; și cântecele de stea, sfințirea ramurilor verzi de Florii, rugăciunile pentru sfințirea casei, holdelor, etc.

Multe din aceste datini își au originea în liturgia bi-

sericii, de pildă: sfințirea ramurilor verzi de Florii, sfințirea holdelor și alte practici ierurgicale, cari nu sunt superstiție și nu sunt imitare (copie) a datinilor păgâne. Oul roșu de Paști este simbolul vieții noi la ziua Invierii; capetele (prescurile) la pomenile pentru cei morți, sunt la origine o pâine a săracilor care se obicinuia și se obicinuește la sărbătoarea „tuturor sufletelor“ odată cu rugăciunea pentru morți. Chiar în calendarul popular al alianței germane pentru Germanii din diaspora nu se face o distincție clară între superstițiile păgâne și practica creștină. Dar Cultul sf. Marii nu este cultul zeiței Freia, botezată. Arhanghelul Gavril nu este succesorul lui Wotan pentru Germanii încreștinați.

Este desigur educativ a face cât mai cunoscută copiilor germani istoria primară a poporului lor. Dar tineretul să fie introdus nu numai în cunoașterea istoriei străvechi, ci și în cunoașterea timpurilor de înflorire ale vieții spirituale la Germani în cele dintâi veacuri de creștinism, în epoca lui Heiliand și Crist și a altor creațiuni religioase străvechi, pentru ca tineretul german să cunoască poporul lor și prin laturea creației spirituale creștine, nu numai păgâne. Cel mai frumos cult al străbunilor va fi acela când tineretul și poporul se va elibera de tot ceiace a fost necuviință și nefolositor în trecut, în cazul nostru răsbunarea, lenea și bețiile celor vechi—iar de altă parte se va cultiva cu râvnă sporită ceiace a fost bun la strămoși, credincioșia ostașilor, înalta concepție despre căsătorie și respectul femeiei. Dacă tineretul nostru ar învăța ceva din ceiace zice Tacit despre vechii Germani: „căsătoria la ei este într'adevăr sfântă. În Germania nu se face haz asupra păcatului. Acolo nu este spiritul vremii a seduce și a se lăsa sedus. Bunele moravuri prețuesc în Germania mai mult ca orișiuinde“ (cap. 17 și 19). Invățământul biblic nu trebuie deci să fie strămtorat în școala germană de învățământul cunoașterii istorice a trecutului german. Tinerimea germană trebuie să învețe a cunoaște nu numai pe străbunii germanismului, ci și pe străbunii creștinismului — așa zicând, nu numai străbunii după tată, ci și pe cei ai mamei

(Biserica). Patria va fi mult mai bine servită de un tineret bine educat prin Evanghelie, decât numai cu cunoștința vechilor Germani doritori de războaie.

Puterile vrăjmașe lui Christos vor încerca și în noul an să desgroape vechiul Germanism păgân. Deja s'a făcut public propunerea ca cele trei zile din săptămână — Miercuri, Joi și Vineri — să se numească cu trei nume de zei din vechiul germanism : Ziua lui Wotan, ziua lui Donar, ziua zeiței Freia. „Calendarul muncitorimei germane“ propune părinților în locul numelor creștine și biblice la copii (Ioan, Ștefan, Maria ș. a.) o culegere de nume din vechiul germanism. Însă marea majoritate a poporului german nu va trăda și nu se va lepăda așa repede de Heliand și de Crist ! Noi nu ne vom rușina de numele noastre creștine, cari sunt scrise și pe mormintele părinților noștri și ne aduc aminte de sfinții cari sunt nouă pildă și cu rugăciunile lor sunt mijlocitori la D-zeu pentru noi. Nu ne-a apărat doar Dumnezeu de păgânismul rusesc ca să ne lase acum să cădem pradă unui păgânism german. Zeii păgânilor sunt morți, dar Heliand zice : „Cine crede în Mine, are viață vecinică“ (Ioan 11, 26). Emanuel Geibel, într'una din baladele lui, ne înfățișează un german stând strajă la Crucea Mântuitorului, pe Golgota. În Evanghelie aceasta nu este scris, dar nu este în totul cu neputință, de vreme ce în legiunile romane slujiau atâți ostași germani. Oricum ar fi, noi însă vom fi strajă la Crucea Mântuitorului ! Nu vom lăsa să fie batjocorit numele Lui ! Nu vom lăsa să se replanteze stejarul zeului Donar în locul Crucii !

În noul an va fi canonizat conaționalul nostru, fratele Konrad von Altötting. În tot cursul istoriei, sub nici un pontificat, n'au fost canonizați atâți credincioși, bărbați și femei germane, ca în pontificatul sfântului Părinte Pius XI-lea : fericita Irmengard, sf. Petru Canisius, care a predicat pe amvonul acestei biserici ; sf. Albert Magnus, fericita Stilla și acum fratele Konrad v. Altötting. Acești sfinți germani

vor interveni la tronul dumnezeesc ca să i se păstreze neatinsse poporului nostru german credința și morala creștină.

În cursul noului an, la slujbele de dimineață din biserică, se va predica poporului despre sfinții germani, pentru ca acești sfinți și alți sfinți germani mai vechi să se apropie mai mult de acest popor și să-l protegiască. Iar tot genunchiul să se plece și să se închine Regelui acestor sfinți, protectorul noului an, lui Christos care este același ieri, azi, mâine și în vecii vecilor și toți să-I mărturisească : fii lăudat Christos Doamne — în veci ! Amin !...